

Збірник наукових матеріалів
XXV Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«НАУКОВІ ПІДСУМКИ 2018 РОКУ»

17 грудня 2018 року

Частина 9

м. Вінниця

Наукові підсумки 2018 року, XXV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 17 грудня 2018 року. – Ч.9, с. 96.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XXV Міжнародної науково-практичної інтернет- конференції «Наукові підсумки 2018 року», 17 грудня 2018 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Філологічні науки

<i>Володько І.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ LIFE У РОМАНІ МАРГАРЕТ ЛОРЕНС “КАМ’ЯНИЙ АНГЕЛ”.....	5
<i>Галавська І.С.</i> КОМУНІКАТИВНІ БАР’ЄРИ В МІЖСОБИСТІСНОМУ СПІЛКУВАННІ	7
<i>Гуржій О.М.</i> ОСВІТНІ РЕФОРМИ ЯК ОБ’ЄКТ МЕДІЙНОГО ВИСВІТЛЕННЯ.....	10
<i>Заболенная М. М.</i> УСЕЧЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ЯЗЫКОВОЙ ИГРЫ	15
<i>Іванина А.В., науковий керівник Корнет А.В.</i> ЕЛЕКТРОННИЙ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	22
<i>Костюк І.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ "СТРАХ" ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	25
<i>Лемак Д.С., науковий керівник Корнет А. В.</i> ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТОБІГ В УКРАЇНІ.....	30
<i>Лутина О.В.</i> КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИСЛІВНИКІВ-ІНТЕНСИФІКАТОРІВ В АНГЛОМОВНИХ НОВИНАХ	33
<i>Луценко А.А.</i> ХАРАКТЕРИСТИКА КІЛЬКІСНИХ ПАРАМЕТРІВ ПРИКМЕТНИКІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ КОЛЬОРІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	37
<i>Нефьодов О.О., Хромова В.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СКОРОЧЕНЬ В НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	41
<i>Паранюк Д. В.</i> ІНТЕРМЕДІАЛЬНА СПЕЦИФІКА ФЕНТЕЗИ (ПОЕТИКА НОВЕЛИ КЛІФФОРДА САЙМАКА «ВАН ГОГ КОСМОСУ»)	43
<i>Прихода Д.С.</i> АСОРТИМЕНТНА ПОЛІТИКА ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	49
<i>Риженко К.В.</i> АВТОБІОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.	53
<i>Рябокоть Я.О.</i> СУФІКСАЛЬНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ МІКРОТОПОНІМІВ-ІМЕННИКІВ СМТ СТЕБЛІВ КОРСУНЬ-ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	58

<i>Семічихіна В.А.</i> ДИТЯЧА ПРОЗА ВСЕВОЛОДА НЕСТАЙКА В РОСІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ (ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ).....	63
<i>Сиченко В.В., Хромова В.С.</i> ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ	68
<i>Соколовська І.О.</i> ВЛАСНІ НАЗВИ – ТОПОНІМИ.....	71
<i>Ступницька Н.М.</i> ГОЛОВНІ РИСИ ПРОБЛЕМАТИКИ РОМАНУ О.І.СОЛЖЕНІЦИНА «В КОЛІ ПЕРШОМУ»	73
<i>Троян А.О., Михайленко В.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ.....	79
<i>Федушко С.С., Керенович Л.М.</i> КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОВІДОМЛЕНЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ АГЕНТСТВ	83
<i>Чала А. О.</i> ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ УСПІШНОСТІ МОВЛЕННЄВОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ЛІНГВОПРАГМАТИЦІ	87
<i>Шевченко Н.О., Хромова В.С.</i> ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	90
<i>Шевченко О.О.</i> ФАЛЬШИВІ ДРУЗИ ПЕРЕКЛАДАЧА В НУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	93

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПТУ LIFE У РОМАНІ
МАРГАРЕТ ЛОРЕНС “КАМ’ЯНИЙ АНГЕЛ”

Володько І. О.,

*студентка факультету іноземної філології
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Способи художнього бачення та структура художніх творів змінюється разом зі змінами епох. Новизна у стилях художнього бачення, способах їх трактування та інтерпретації зумовлює актуальність досліджень пов’язаних зі художнім простором. Головним завданням у цьому напрямку досліджень є виявлення та пояснення організації знань про світ у свідомості людини, а також формування та фіксації образів й понять про світ [1].

Можливість виділення концептів у моделі світу й структуризації моделей світу дає змогу створити уявлення про концептуальну систему особистості [1].

Змістова сторона тексту важлива для узагальнення семантичного навантаження твору. Під час дослідження цього аспекту слід зважати на його багатозначність та багатовимірність. Таке твердження має право на існування, адже змістова сторона тексту формується, по-перше, із самого словесного літературного твору; по-друге, із інтерпретації тексту читачем у процесі сприйняття. Семантичний простір тексту багатогранний, оскільки виражає не лише експліковані смисли, а й імпліковані, приховані в асоціативних рядах [2].

Дослідження вербалізації концепту LIFE у творчості Маргарет Лоренс полягає в тому, що втілення її авторських рефлексій є цікавими для лінгвістичних досліджень. Особливості світосприйняття письменниці, виявлення та інтерпретація основних концептів її творчості дозволяють реконструювати когнітивну систему автора та дослідити особливості індивідуально-авторського пізнання. Творчість Маргарет Лоренс була досліджена з урахуванням різних аспектів за кордоном, однак відчизняні дослідники не вивчили її роботи у повному обсязі.

Критики та науковці вважають Маргарет Лоренс письменницею з унікальним авторським стилем. Вона майстерно відтворила у своїх романах образ жінки в канадському суспільстві, яка змушена піддаватися патріархальним нормам соціуму та боротися за право голосу. Завдяки метафоричності мовлення, біблійним алюзіям та особливому відтворенню дійсності у художньому просторі Маргарет Лоренс є однією з наймайстерніших представниць канадської художньої прози.

Тема життя у романі Маргарет Лоренс «Кам'яний ангел» відображена з жіночої точки зору та відтворена, враховуючи такі аспекти життєдіяльності: життя та смерть, зовнішність, ментальне та фізичне здоров'я, особисте життя [3].

Концепт LIFE, експлікований у романі Маргарет Лоренс «Кам'яний ангел» буттєвими, фізіоцентричними, предметними та динаміко-мобільними референційними полями [3]. Особливості будови даного концепту дозволяють нам ідентифікувати його як конструкт, що завдяки індивідуально підібраним мовним засобам, відображає світовідчуття автора.

Маргарет Лоренс створила образ жінки, яка постраждала через патріархальні норми суспільства та стала упертою та гордою, щоб захистити себе. Комунікативна поведінка головної героїні нетипова для жінки-сучасниці Маргарет Лоренс. Її мові притаманні багато маскулінних характеристик таких як: приховування емоцій, домінація у спілкуванні, однолінійність спілкування, безапеляційне висловлення власних думок.

Онак, тема життя у романі розкривається саме з жіночої точки зору. Ми спостерігаємо цю тенденцію на морфологічному, лексичному, синтаксичному та граматичному рівнях. На морфологічному рівні гендерні відмінності виявляються під час вибору форм слів та певних частин мови. На лексичному рівні особливості жіночої комунікативної поведінки виявляються, наприклад, у детальному описі інтер'єру та одягу, зовнішнього вигляду. Також помітні у тексті лексико-стилістичні особливості: на противагу чоловічій грубій лайці чи неграмотності, Агар зазвичай намагалася розмовляти правильно (це стосується і граматики) та рідко вживала сленг, вульгаризми, табуйовану лексику. На

синтаксичному рівні характеристикою жіночої мовленнєвої поведінки є імпліцитне вираження імперативів [2].

Вербалізація центрального концепту роману LIFE з урахуванням вищевказаних характеристик мовленнєвої комунікації відтворили особливе світобачення життя та смерті, ролі зовнішності, ментального та фізичного здоров'я, особистого життя.

Література:

1. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ языка: фреймвые сети / С. А. Жаботинская // Мова. Науково-теоретичний часопис з мовознавства. Проблеми прикладної лінгвістики. – О.: Астропринт, 2004. – Вип. 9. – С. 81–92.

2. Клещова О. Є. Мовлення чоловіків і жінок у соціолінгвістичному аспекті / О. Є. Клещова // Лінгвістика: зб. наук. Праць ЛНУ ім. Тараса Шевченка.– № 3 (24). – Ч.2. – Луганськ, 2011. – 232 с.

3. Laurence, Margaret. 1993. The Stone Angel. Chicago: University of Chicago Press.

УДК 80

Філологічні науки

КОМУНІКАТИВНІ БАР'ЄРИ В МІЖОСОБИСТІСНОМУ СПІЛКУВАННІ

Галавська І.С.,

*студентка факультету іноземної філології
Східноєвропейський національний університет*

імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Спілкування та комунікація в цілому – це складний та багатогранний процес, котрий потребує відповідних умінь, навичок та практичного досвіду.

За словами Бабинського Ю.: "Комунікація – це процес спілкування в якому бере участь два учасники або більше". [1, с. 76]

Бориско Н., дає чітке визначення поняттю "комунікативний процес", котрий трактується як чітка взаємодія між суб'єктами комунікації, під час якого

відбувається обмін тією чи іншою інформацією. [2, с. 51]

У 21-му столітті через призму різних засобів комунікації виникає багато непорозумінь, суперечливих ситуацій, критичних моментів тощо. Це все комунікативні бар'єри. Вони негативно впливають на перебіг спілкування в цілому.

Досить часто комунікативні бар'єри виникають на фоні недостатнього рівня володіння мовою, лексичними, граматичними чи фонетичними особливостями. В той самий час потрібно брати до уваги різного роду бар'єри в міжособистісному спілкуванні котрі з'являються на фоні національно-культурних особливостей самого народу.

Комунікативні бар'єри трактуються як психологічні перепони, котрі встановлюються людиною для того, щоб захиститися від небажаної, непотрібної чи неактуальної інформації. Але станом на сьогодні існує ціла низка понять та трактувань поняття "комунікативний бар'єр".

Слід розуміти, що комунікативні бар'єри можуть виникати між різними учасниками комунікації і потрібно максимально згладити такі ситуації та прийти до позитивного вирішення проблеми.

В рамках спілкування між людьми різних соціальних статусів та моральних норм першопричиною комунікативних бар'єрів у процесі спілкування є різні життєві цінності, складність пояснення власних думок та поглядів на навколишній світ.

Перешкодою може стати семантична проблема (надання різних значень одним і тим же словами), відволікання. Комунікаційні бар'єри часто трактуються як явища деформації комунікаційного процесу, зумовлені різними чинниками, котрі можуть спонукати неадекватні дії одержувача. [4, с. 42]

Перешкоди можуть зробити процес комунікації неможливим – через них «проривається» тільки частина інформації, або одержувачі неправильно інтерпретують значення повідомлення.

Особливо складні проблеми виникають при спілкуванні між представниками різних мов і культур. За таких умов обидві сторони не тільки повинні знати буквальні значення слів, але й інтерпретувати їх у відповідному контексті.

Виділяють три основні типи бар'єрів - *особистісні, фізичні та семантичні*.

Особистісні бар'єри – це комунікативні перешкоди, породжувані людськими емоціями, системами цінностей і невмінням слухати співрозмовника. До особистісних бар'єрів відноситься і так звана психологічна дистанція – почуття емоційної несумісності людей, аналогічне реальній фізичній відстані між сторонами. Ми усі на власному досвіді знаємо, що наші почуття та відношення обмежують можливості спілкування з іншими людьми як на роботі так і в особистому житті. [3, с. 65]

Фізичні бар'єри – це комунікативні перешкоди, що виникають у матеріальному середовищі. Семантичні бар'єри виникають в результаті обмежень правильного розуміння використаних мовних символів. Семантичний бар'єр може спричинити виникнення емоційного бар'єру і продовження спілкування буде заблоковано.

Для того, щоб процес комунікації був успішним необхідним є формування комунікативної компетентності. Варто зауважити, що комунікативний метод навчання якнайкраще підходить до розвитку усного мовлення.

Враховуючи чимало невідповідностей у культурі, звичаях, традиціях, лексико-граматичних особливостях між англійською та українською мовою виникають різні комунікативні бар'єри.

Англійська мова є надзвичайно розвиненою та багатогранною, вона сповнена низкою лексико-семантичних засобів вираження, котрі також можуть викликати бар'єри в міжособистісному спілкуванні. Чимало людей комплексують коли чують речення чи словосполучення, котре стає для них незрозумілим і тут виникає заминка у спілкуванні.

Здебільшого, причиною виникнення комунікативних бар'єрів є лексичний запас (40%) англійської мови, котрий налічує велику кількість ідіом, сталих виразів та фразових дієслів. В той самий час, граматичні основи англійської мови (30%) теж стають причиною створення непорозумінь в межах міжособистісної комунікації. Потрібно пам'ятати і про фонетичні труднощі (30%), досить часто англійське слово пишеться по-одному, а читається зовсім по-іншому.

На сьогодні існує ціла низка методів та способів подолання бар'єрів в комунікативному процесі, та котрі націлені на практичний розвиток мови. Одним із найдієвіших є перегляд автентичних фільмів, котрі демонструють поведінку під час спілкування, вивчення культурних надбань народу, котрі дозволяють поглибити свої знання та робити процес спілкування легшим.

Література:

1. Бабинский Ю. К. Педагогика. М.: Просвещение, – 2003. – 236 с. 1
2. Бориско Н.Ф. Діалог культур: необхідність, можливості і межі / Н.Ф. Бориско. – Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет економіки та права, 2009. – 154 с. 2
3. Карп'юк О. Д. Особливості комунікативного орієнтованого навчання англійської мови в початковій школі за серією навчально-методичних комплексів 2–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів / О. Д. Карп'юк. – К.: Навчальна книга, 2004. – 78 с. 9
4. Кравченко Н. Д. Теорія та практика вивчення англійської мови. – К.: Освіта. – 2014. – 240с. 11

УДК 070

Філологічні науки

ОСВІТНІ РЕФОРМИ ЯК ОБ'ЄКТ МЕДІЙНОГО ВИСВІТЛЕННЯ

*Гуржій О. М.,
студентка кафедри журналістики, реклами та PR-технологій
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

Освіта нині є однією із важливих складових соціокультурної політики України. Це положення закріплене у статті 5 Закону України «Про освіту». За нею освіта визначається «державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства». Відкритість і доступність відомостей про освіту в Україні та діалог між учасниками

навчально-виховного процесу, забезпечують засоби масової інформації [4, с 45]. Їхній інтерес до теми освіти поживався з впровадженням освітньої реформи. Якщо раніше працівники ЗМІ висвітлювали різні аспекти цієї галузі окремо, то зараз прагнуть показати їх комплексно.

Оскільки реформування освіти України є відносно новим явищем, у науковій літературі донині немає студій, у яких описані основні засади й висвітлення вказаної тематики у медіа. Загалом омунікацію реформ вивчали О. Голуб [4], М. Знаменська [1], Т. Матичак [2]. Особливості представлення освітніх реформ у мас-медіа намагалися осмислити В. Іванов, Г. Усатенко, **А. Юричко** [4]. Практичні поради щодо **висвітлення у ЗМІ реформування освіти в Україні викладені у посібнику для журналістів «Міфи та правда про освітню та медичну реформи»** [3] та розвідці **«Як висвітлювати освітні реформи»** [5], підготовленій ГО «Детектор медіа». Також у руслі досліджуваного феномену на увагу заслуговують посібник «Реформи під мікроскопом» [6].

Для аналізу тематично-змістового наповнення матеріалів про освітні реформи ми обрали найбільш популярні телеканали України. За рейтингом, опублікованим на сайті «Медіабізнес» 01.10.2018 року, за кількістю переглядів першу позицію посів телеканал «Україна» – 17,68%, другу – «Інтер» – 8,51%, третю – телеканал «1+1» – 8,04 %. Так, до аналізу залучено сюжети, рубрики та програми, присвячені реформуванню освіти в Україні й трансльовані на каналах «Україна» (53 сюжети), «Інтер» (48 сюжетів) та «1+1» (85 сюжетів) у період з 05.09.2017 року (від часу ухвалення нового Закону України «Про освіту») до 25.11.2018 року.

У ході аналізу з'ясовано, що на телеканалі «Інтер» освітня реформа представлена такою тематичною палітрою: особливості нової української школи (НУШ) (18%), фінансування реформи (17%), зарахування учнів до першого класу (15%) та оптимізацію шкіл (13%). Менш популярними є теми новацій вступу до закладів вищої освіти та складання ЗНО (11%), інклюзивної освіти та тлумачення змісту нового закону «Про освіту» – по 9%. Альтернативній освіті прис-

вячено 6 % спродукованих журналістами сюжетів, про «календарні дати» йдеться у 2% сюжетів.

Під час вивчення досліджуваної проблематики встановлено, що тематичний спектр освітньої реформи включає в себе й низку інших питань. Значну увагу аудиторії журналісти каналу «Україна» зосереджують на особливостях нової української школи (23 %), фінансуванні реформи (13%) та оптимізації шкіл (10%). У 9 % сюжетів журналісти порушують тему інклюзивної освіти. Міжнародний досвід реформи представлено у 8 %, сюжетів, альтернативній освіті та реформуванню системи харчування в навчальних закладах присвячено по 6 % сюжетів. На відміну від журналістів телеканалу «Інтер» медійники «України» знаходять нові аспекти освітньої реформи, такі як корупція в освіті (4%), булінгу в контексті нової української школи (5%), бойкоту реформи батьками (5%).

Найбільш широкий спектр тем, що стосуються реформування освіти, має наповнення каналу «1+1». Загалом тематична палітра представлення освітньої реформи на телеканалі представлена 15 векторами. Частина порушених тем – особливості НУШ (19%), фінансування реформи (14%), зарахування учнів до першого класу (11%) є типовими й для інших телеканалів. А от навчання нацменшин і брак психологів в школах – ексклюзивні теми, представлені в ефірі каналу. Їм журналісти відвели 4% та 1% відповідно. Значну увагу новинарі зосередили на харчуванні школярів (10%), а тема інклюзивної освіти, на наш погляд, на висвітлена недостатньо. Їй присвячено 3 % матеріалів.

Будь-який журналістський задум утілюють у формі певного жанру [7, с. 23]. Традиційна пострадянська журналістська наука виділяє такі жанрові форми у телевізійній інформаційній практиці як сюжет (подієвий, тематичний, проблемний), усна інформація, інтерв'ю [7, с. 28-32]. Усі ці жанри та їхні підвиди представлені у руслі висвітлення освітніх реформ.

Усна інформація. Така форма подання матеріалів про освітні реформи не популярна серед журналістів проаналізованих нами каналів. Зокрема «Інтер» та

«Україна» – 8,5 % контенту, «1+1» – 9 %. До всіх усних матеріалів вказаних каналів журналісти додають коментар експерта.

Подієвий сюжет. Найбільше таких матеріалів зафіксовано в ефірі телеканалу «Інтер» (28,5 %). На телеканалах «1+1» та «Україна» зафіксовано однакову кількість подієвих сюжетів – по 9 %.

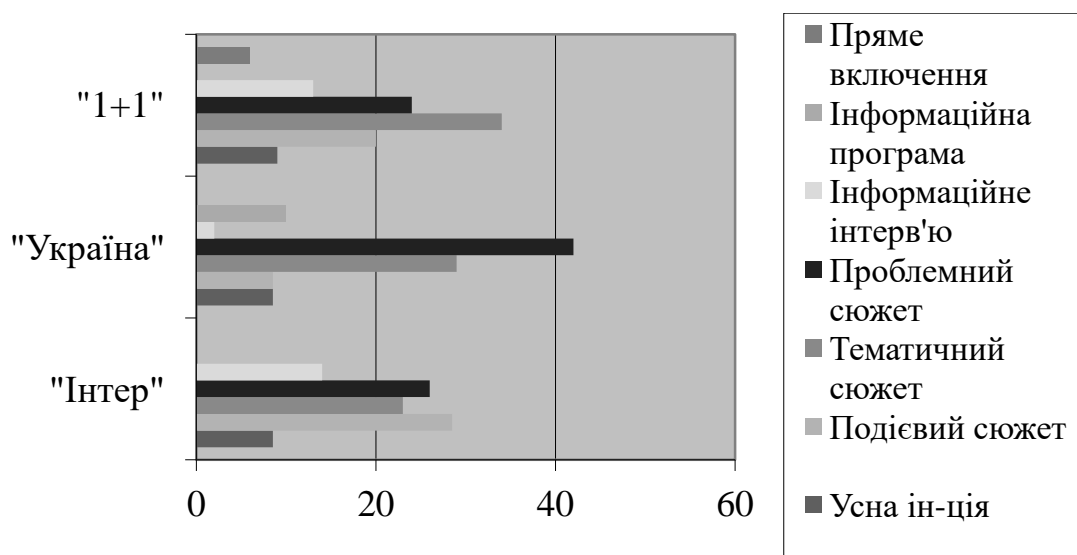
У *тематичних сюжетах* журналісти не обмежуються повідомленням про певну подію чи нововведення, а розкривають тему, досліджують її. Тематичним сюжетам надають перевагу журналісти каналу «1+1». Їм присвячено 34 % проаналізованих нами сюжетів. Тематичні сюжети наявні і в ефірі інформаційної програми «Сьогодні», що виходить на каналі «Україна». Роз'ясненням новацій нової української школи, дослідженню вітчизняного та закордонного її впровадження присвячено 29 % проаналізованих нами сюжетів. Журналіст каналу «Інтер» присвятили тематичним сюжетам присвятили 23 % освітніх матеріалів.

Проблемний сюжет. Значна кількість проаналізованих нами сюжетів, базована на конфліктах, які виникають у межах впровадження освітньої реформи. Найбільше проблемних сюжетів зафіксовано на телеканалі «Україна» – 42 %. На другому місці по висвітленню проблемних сюжетів телеканал «Інтер». Там у ході аналізу зафіксовано 26 % сюжетів. На каналі 1+1 журналісти – 24 % «проблемних сюжетів». Це здебільшого матеріали про зарахування дітей до шкіл за новими правилами або закриття шкіл у ході оптимізації освіти.

Часто журналісти використовують жанр *інформаційного інтерв'ю*. За визначенням А. Яковця, це – найбільш поширена форма екранного діалогу, під час якого ведучий ставить респондентові питання, а той має лаконічно на них відповісти [7, с. 41]. Цей жанр ведучі каналів «Інтер» та «1+1» застосовують часто. Перші – 14 %, останні – 13 %. Натомість на телеканалі «Україна» – 2 %.

Відносно новим жанром інформаційної журналістики є прями включення. У проаналізованих нами сюжетах про освітні реформи цей жанр застосовували лише журналісти програми «ТСН». Так, із 85 матеріалів, жанр застосовано у 6 матеріалах. Результати дослідження представлено на рисунку 1.1.

Отже, тематично-змістове наповнення матеріалів про реформування освіти в Україні є поліаспектним. Реформу журналісти розглядають комплексно, інколи порушують дотичні теми – харчування в шкільних їдальнях та, приміром, адміністративні зміни. Найбільш популярними жанрами представлення теми реформування освіти на всеукраїнських каналах є події, проблемні та тематичні сюжети. Намагаючись урізноманітнити контент новинарі звертаються до сучасних форм представлення інформації – прямих включень та стримів. Усі свої повідомлення про зміни в освіті України автори сюжетів будують за традиційною структурою: підводка, відеоряд, інтершум, закадровий текст, синхрони. Для зацікавлення аудиторії журналісти використовують лайфи та стенд-апи.

Рис.1.1. Жанровий поділ матеріалів про освітні реформи на всеукраїнських каналах

Література

1. Знаменська М. Комунікативна політика як ефективний засіб реформування системи охорони здоров'я / М. Знаменська. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_645

2. Матичак Т. Висвітлення реформ у медіа / Т. Матичак [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2016/08/Matychak_reforma_v_media.pdf

3. Міфи та правда про освітню та медичну реформи. Практичний посібник для журналістів: Заг. ред: В. Таран; – К.: Центр політичних студій та аналітики «Ейдос», 2018. – 88 с.

4. Реформи під мікроскопом (станом на квітень 2017 р.) / За ред. Міського В. В.– К.: Софія-А, 2017. – 132 с.

5. Як висвітлювати освітні реформи. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://video.detector.media/special-projects/yak-vysvitlyuvaty-osvitnyu-reformu-i46>

6. Яковець А. Телевізійна журналістика: теорія і практика: підручник / А. Яковець. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 240 с.

7. Як правильно писати про зміни в освітньому просторі. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukrajina.fnst.org/content/yak-pravilno-pisati-pro-zmini-v-osvitnomu-prostori>

УДК 811.161.1

Филологические науки

УСЕЧЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ЯЗЫКОВОЙ ИГРЫ

*Заболенная М. М.,
студентка филологического факультета
Одесский национальный университет
имени И. И. Мечникова
г. Одесса, Украина*

Языковая игра, сопутствующая человеку со времени обретения им речи, с самых древних времён превратилась в объект исследований учёных и мыслителей самых разных направлений. Правда, некоторых из них интересовала не столько языковая игра, сколько связанные с нею эффекты. Например, эффект комического воздействия. Другие подходили к рассмотрению явления языковой игры как одной из разновидностей игровой деятельности человека. Таким образом, на протяжении многих веков различные аспекты языковой игры постоянно находились в поле зрения философов, разрабатывающих проблемы

эстетики, культурологов, психологов, лингвистов и литературоведов.

В современной лингвистике термин «языковая игра» понимается неоднозначно. Одни исследователи (Б.Л. Гаспаров, М.А. Кривко и др.) под отдельным видом языковой игры понимают игру слов, другие (Ж. Дюбуа, Ф. Эделин) полагают, что игра слов и представляет собой языковую игру.

Мы придерживаемся позиции тех лингвистов (Л.П.Амири, Т.А. Гридина, Е.Б. Курганова), которые рассматривают языковую игру как реализацию творческих потребностей человека и понимают данный феномен как любое фонетическое или морфологическое экспериментирование со словом.

Отправной точкой для развития таких концепций является тот факт, что языковая игра, помимо создания комического эффекта на основе семантического контраста между сходно звучащими словами, включает в себя также графические и фонетические искажения, неологизмы, морфологические игры (употребление слова в несвойственной ему морфологической категории) и т.д.

Огромный вклад в развитие этого направления внёс Людвиг Витгенштейн. Им была разработана теория игрового функционирования и происхождения языка, а также Людвиг Витгенштейн широко интерпретировал термин и понятие «языковая игра»: «всякий вид деятельности, связанной с языком, является игрой» [1, с.254]. Идея о языковых играх занимает значимое место в его концепции, представляя собой не только одно из понятий, отображающих и объясняющих определённые реалии, но и регулярно работающий принцип понимания новых практик людей вместе с их коммуникативным, речевым оснащением. По Л. Витгенштейну, **языковые игры** – это целостные и законченные системы коммуникации, подчиняющиеся «своим особым внутренним соглашениям и правилам. Нарушение подобных правил ведёт к выходу за пределы конкретной «игры» [1, с.273].

Практический ракурс рассмотрения позволил углубить знания о функциях языка и стал источником возникновения иного взгляда на суть языка. Изучение языковой игры перемещается, как видно из обзора существующей лингвистической литературы, в сферу теории коммуникации и металингвисти-

ки. В прагматике главным признаком языковой игры некоторые исследователи считают направленность на создание эстетического, в основном комического эффекта, который достигается различными методами.

Феномен языковой игры можно объяснить желанием сделать речь более экспрессивной. Экстралингвистический фактор ЯИ в начале XXI века заключается в тенденции к объединению социума; интралингвистический фактор реализуется в стремлении к «коммуникативному равенству адресата и адресанта речи, которое основывается на довольно похожем фонде идентичных знаний и как следствие на восприимчивости адресата» [7, с.18]. В разговорном стиле презумпция коммуникативного равенства адресанта, в частности, установка на высокую осведомлённость адресата, получила проявление в широком распространении языковой игры.

Вслед за Е. А. Земской, М. В. Китайгородской, Н. Н. Розановой мы можем выделить несколько функций, присущих языковой игре. Прежде всего, это **игровая** функция, которая служит для того, чтобы вызвать улыбку, создать шутовское настроение или ироническое отношение. Тут стоит отметить, что языковая игра – реакция на комические свойства объекта. Довольно похожей является **развлекательная** функция, в которой говорящий не ставит перед собой никаких содержательных задач, а скорее пытается выразиться необычно, не быть скучным. Самовыражение посредством языка представляет **характерологическую** функцию. Языковая игра в таком случае является способом реализации индивидуального стиля говорящего. За счёт оригинального использования языка и самовыражения говорящие могут насыщать текст новыми смыслами, в этом случае языковая игра может выступать средством создания новых смыслов, ассоциативных связей между смыслами слов. Такое использование языковой игры характеризуется **смыслообразующей** функцией [3, с.199-202]. В последнее время, с ростом популярности интернета, можно выделить **компрессивную** функцию языковой игры. Сюда можно отнести употребление специфической орфографии, использование различных аббревиатур, искажение нормативного правописания и употребления фонетического письма. Следует

также выделить ещё одну немаловажную функцию языковой игры – **языкотворческую**. Она создаёт возможность создания новых словесных элементов, тем самым обогащая словарный запас. Помимо того, существует такая функция языковой игры, как **парольная** [5, с.436]. Языковая игра в этом случае служит показателем принадлежности говорящего к какой-либо группе. Эта функция в основном присуща жаргону.

Таким образом, функции языковой игры служат для проявления индивидуальной личности говорящего, прежде всего в связи со стремлением сказать что-то, не повторяясь и не прибегая к «избитым формулировкам», потерявшим уже не только образность, но и чётко различимый смысл. Языковая игра часто выступает в качестве одного из ключевых языковых средств воздействия в процесс коммуникации. Она вносит в коммуникацию оттенок вторичности, ассоциативности и условности.

В данной статье мы рассмотрим функционирование усечений в ситуации языковой игры. Традиционно под **процессом усечения** понимается способ образования производных слов путём сокращения производящей основы по аббревиатурному принципу (вне границ морфем). Многие лингвисты (Тихонов, Шанский и др.) не выделяют усечения в отдельный способ словообразования, а относят его к аббревиации. Соответственно, усечение как лексическая единица в их понимании является аббревиатурой.

Мы понимаем процесс усечение более широко и относим к нему такое явление, которое получило название **редеривации**. Редеривация – это такое словопроизводство, посредством которого новое слово образуется от существующего не в виде производного, а в виде производящего. Возникшая благодаря обратному словообразованию лексическая единица выступает по отношению к слову, на основе которого она появилась, как нечто более простое по структуре [8, с.69]. Широкий круг языковедов говорит о том, что усечение как процесс встречается только при образовании имён существительных. Мы попытаемся опровергнуть эту точку зрения.

Для анализа усечений обратимся к верлибру Юрия Басина, современного русского поэта.

Шёл по улице удачник,
Весь в глиже, одетый брежно,
И на вид он очень взрачный,
Сразу видно, что годяй!
Он любимый, он имущий,
Удивительный дотёпа,
Он доумок и доучка,
И доразвитый вполне.
А ему идёт навстречу
Врастеничная Смеяна,
Языком вполне цензурным
Говорит ему взначай:
Я уклюжая такая,
И природная поседа,
Я радивая ужасно,
Очень ряшество люблю!
А давай-ка мы с тобою
Будем жить в законном браке,
Ведь такой кудышной пары
Сыщут вряд ли кто и где!

Стихотворение имеет название «Удачник». Имя существительное *удачник* встречается в современном русском литературном языке довольно редко, в отличие от *неудачник*. В толковом словаре, Ожегова это слово имеет следующее определение: «человек, которому всё удаётся»[4, с.708], и имеет пометы ‘разг’, ‘фам’. Антоним *неудачник* является стилистически нейтральным, что и объясняет его бóльшую частотность. В сознании массового читателя существительное *удачник*, скорее всего, будет восприниматься как потенциальное слово,

образованное от *неудачник* путём усечения префикса *не-*. Именно с помощью усечения приставки *не-* реализуется языковая игра в стихотворении Ю. Басина.

Следующим существительным после *удачник* является *домёна*. Данное слово отсутствует в толковых словарях русского языка. С помощью префикса *не-* образован антоним *недомёна*, который в толковых словарях определяется следующим образом: «неуклюжий, во всём неловкий человек» [2, с.281] и также имеет помету ‘разг’. На основании этого определения можно говорить о том, что *домёна* – это ловкий и проворный человек. Усечение префикса обеспечивает реализацию игровой и развлекательной функций языковой игры. Имя существительное *домёна* не является узуальным и в восприятии индивидуума осознаётся как отклонение от нормы, что и обеспечивает комический эффект.

Помимо имён существительных, в тексте встречаются и имена прилагательные, образованные аналогичным способом. Например, слово *людимый*. Оно находилось в употреблении в XVIII веке [6, с.54]. В современном русском литературном языке это прилагательное не является узуальным. Как и в примере с существительным *удачник*, оно будет восприниматься читателем как новообразование *отнелюдимый*. Зная значение данного прилагательного («угрюмый, избегающий общения с другими людьми, любящий одиночество» [4, с.521]), читатель без проблем может дать дефиницию слову *людимый*: общительный, дружелюбный.

По такому же принципу образованы и наречия. Мы встречаем в тексте лексему *брежно*, которая не является нормативной. Зная о восточнославянском полногласии, мы можем образовать слово *бережно*. Оно имеет в словарях два значения:

1. Заботливо, внимательно, осторожно.
2. перен. Расчётливо, экономно [4, с.59].

Однако массовый читатель может не сопоставить эти две лексемы (*брежно-бережно*). Отталкиваясь от слова *небрежно*, дефиниция которого есть в толковых словарях: «невнимательно, неаккуратно, без должной тщательности» [4, с.518], мы понимаем, что *брежно* – аккуратно, внимательно. Следует

отметить, что лексема *небрежно* не имеет антонимичной пары вследствие ненормативности *брежно* и некоторого семантического отличия от *бережно*.

Итак, мы можем заметить, что больше всего языковая игра представлена среди имён существительных – 9 единиц, прилагательных – 6 и наречий – 2 единицы. Соответственно, усечение – процесс более широкий, и может встречаться практически во всех частях речи.

Выводы:

1. В лингвистике не существует единого мнения на процесс усечения. Однако мы можем утверждать, что этот процесс не является таким простым, как он представлен в трудах отечественных лингвистов.
2. Обращение к неканоничному, нестандартному слову обостряет языковое чутьё личности, развивает языковую интуицию, языковую способность.
3. Языковая игра часто выступает в качестве одного из ключевых языковых средств воздействия в процессе коммуникации. Функции языковой игры служат для проявления индивидуальной личности говорящего. Она вносит в коммуникацию оттенки условности, ассоциативности, вторичности. Приёмы языковой игры выступают в качестве языкового воплощения комплекса коммуникативных стратегий и тактик.

Литература:

1. Витгенштейн Л. Философские работы/ Л. Витгенштейн. – М.: Гнозис, 1994. – 612 с.
2. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка: избр. ст. / В. И. Даль. – М.: ОЛМА МедиаГрупп, 2009. – 573 с.
3. Земская Е. А. Языковая игра/ Е.А. Земская, М. В. Китайгородская, Н. Н. Розанова // Русская разговорная речь. Фонетика. Морфология. Лексика. Жест. – М., 1983. – С. 172 – 214.
4. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка/С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова.– М.: ООО «А ТЕМП», 2006. — 944 с.

5. Санников В. З. Русский язык в зеркале языковой игры/ В.З. Санников. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 552 с.

6. Словарь русского языка XVIII века/ Под ред. Ю. С. Сорокина. — СПб.:Наука, 1984. – 142 с.

7. Стахеева А.В. Аббревиация: словопроизводство и словотворчество: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд.филолог.наук: специальность 10.02.01 «Русский язык»/ А.В.Стахеева.– Ростов-на-Дону, 2008.– 24 с.

8. Шанский Н. М. Современный русский язык. Учеб. для студентов пед. ин-тов. Словообразование. Морфология / Н. М. Шанский, А. Н. Тихонов.— М.: Просвещение, 1987. — 256 с.

Філологічні науки

ЕЛЕКТРОННИЙ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

*Іванина Альона Василівна,
студентка II курсу
Полтавського юридичного коледжу
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
Науковий керівник: Корнет А.В.*

Збільшення обсягів інформації в усьому світі та бурхливий розвиток новітніх інформаційних технологій зумовили появу нових можливостей для їх використання в житті суспільства. Крім того, змінилася і сама роль інформації, яка стає найціннішим ресурсом. Упровадження комп'ютерних технологій для обробки, передачі зберігання й використання інформації зумовило створення документів на принципово нових носіях, що, у свою чергу, викликало появу таких понять, як «електронний документ» або «документ в електронній формі».

Порядок застосування електронних документів потребує законодавчого оформлення, і з середини 1990-х рр. багато країн світу розпочали розробку законів, мета яких надати юридичну силу електронним документам і зробити

можливим їх використання на рівні з паперовими документами. [4, с.38]

На думку сучасних науковців, в світі існує проблема збереження електронних документів від копіювання, модифікації і підробки, яка вимагає для свого вирішення специфічних засобів і методів захисту. Одним з поширених в світі засобів такого захисту є електронний цифровий підпис, який за допомогою спеціального програмного забезпечення підтверджує достовірність інформації документу, його реквізитів і факту підписання конкретною особою. [3, с.27]

Серед вітчизняних дослідників, які займалися вивченням питань сутності електронного цифрового підпису, слід згадати таких вчених, як Волинець, А.А. Гринович, Ю.І. Горбенко, М.Р. Макарова. Правовим питанням використання електронного цифрового підпису присвячені праці М.І. Борисенко, Н.Б. Новицької, В.Б. Чередниченко, Т.А. Чернової та інших науковців. Питанням захисту інформації з використанням електронного цифрового підпису присвятили свої праці А.О. Азарова, А.Д. Кожухівський, О.Б. Кукарін, В.А. Лужецький, О.М. Роїк, А.В. Сагун та інші вчені. [4, с.26]

Електронний цифровий підпис – це вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача. Електронний цифровий підпис накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа. [1]

Електронний підпис функціонально аналогічний звичайному рукописному підпису на папері і володіє всіма його основними перевагами:

- засвідчує, що підписаний документ надходить від особи, що його підписала;
- гарантує цілісність підписаного документа (захист від модифікацій);
- не дає можливості особі, що підписала документ, відмовитися від зобов'язань, пов'язаних з підписаним документом.

Із створенням електронних документів з'явилась проблема засвідчення їх юридичного статусу. 22 травня 2003 року в Україні було прийнято закон «Про

електронний цифровий підпис», який регулює використання електронного цифрового підпису, тому стало можливим надання електронним документам юридичного статусу. Отже, електронний підпис – це реквізит електронного документа, призначений для його захисту від підробки. [1]

Застосування електронного підпису дозволяє значно скоротити час руху документів в процесі оформлення звітів і обміну документацією. Документи, підписані електронним підписом, передаються через інтернет або локальну мережу протягом декількох секунд. Усі учасники електронного обміну документами мають рівні можливості, незалежно від їх віддаленості один від одного. [3]

Функціонування електронного цифрового підпису в Україні організовано наступним чином. Фізична або юридична особа, яка бажає стати учасником цієї системи (підписувач), звертається у центр сертифікації ключів. Він здійснює ідентифікацію заявника, формування для нього сертифікату, переміщення останнього до бази даних дійсних сертифікатів центру. Тепер підписувач при створенні електронного документу має можливість додавати до нього власний електронний підпис. Отримувач, одержавши підписане повідомлення, звертається по каналах зв'язку до бази даних про сертифікати та перевіряє статус сертифікату (чинний, заблокований, скасований). [3]

Однак, існують і певні недоліки у використанні цифрового підпису, адже, він призначений для ідентифікації підписувача і накладається за допомогою особистого ключа та перевіряється за допомогою відкритого ключа. Тобто для використання електронного підпису спочатку потрібно отримати сам електронний цифровий підпис та сертифікати особистого та відкритого ключів. Такі сертифікати можна отримати в спеціальному центрі сертифікації ключів. З огляду на це неможливо очікувати, що звичайні громадяни будуть масово надсилати свої звернення як електронні документи з електронними цифровими підписами. [4, с.41]

Отже, в Україні існує законодавча база електронного підпису, створена Національна система електронного цифрового підпису та функціонують

органи, які надають користувачам послуги цього підпису. Однак, застосування електронного підпису є проблематичним, адже, досить складний процес його оформлення та має пройти певний час для засвоєння його в суспільстві.

Література:

1. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 № 852.
2. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
3. Електронний цифровий підпис: правові аспекти застосування / Ю. Чирський // Довідник секретаря та офіс-менеджера. – 2007. – № 1. – С. 26–31.
4. Електронний цифровий підпис (у запитаннях і відповідях) / А. Хінінський // Секретар- референт 2011 -№1 – С.38-42

УДК 811.111'37

Філологічні науки

ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ "СТРАХ"
ЗАСОБАМИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.

Костюк І.В.,

*Студентка факультету іноземної філології
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Дослідження емоційної лексики, так само, як різновекторний аналіз емотивного мовлення свідчить про те, що в емоційному концепті відбиваються та осмислюються різноманітні фрагменти емоційної сфери людського буття. Репрезентації у мові конкретного етносу зазнають сконцентровані у відповідних емоційних концептах знання про емоції, що є соціалізованими у конкретній культурі.

Поява значної кількості різноспрямованих досліджень елементів пояснюється високою біологічною та соціальною значущістю емоції страх,

наявністю її численних різновидів. Семантика таких одиниць розглядається як результат категоризації зазначеної ділянки досвіду у вигляді емоційного концепту "страх".

Семантичний аналіз лексем англійської мови, які репрезентують емоцію страх, показав, що спільне для елементів лінгвосемантичного поля "страх" поняття у найбільш "чистому" вигляді представлено в архісемі *fear*. Вона є домінантною та ідентифікатором поля, оскільки поняття, нею зафіксоване, тією чи іншою мірою представлено у дефініції усіх представників поля та їх лексикосемантичних варіантах.

Ім'я емоції – знакове утворення, що фіксує собою концепт не тільки як когнітивну структуру, але і як "згусток культури" [1, с.137]. Вивчення знака емоції як когнітивно – культурного феномена є лінгвосеміотичним способом декодування самого концепту, визначення та побудови його концептуальної структури.

Аналіз словникових дефініцій лексеми *fear* дозволив виділити наступні основні змістовні ознаки ядра емоційного концепту «страх»: *fear is an unpleasant, painful emotion or feeling caused by the nearness or possibility of impending danger to oneself or others who are important accompanied by a desire to avoid or to escape it.*

У семантиці аналізованої лексеми міститься загальна родова сема "емоція" або "почуття" (*emotion or feeling*), яка вказує на відповідну денотативну сферу свідомості людини, репрезентованою категорією з найбільш високим рівнем узагальнення – емоція. Усі інші видові семи слугують для конкретизації значення лексеми. Серед видових компонентів виділяються: сема "характер емоції" (*painful* - болючий), яка взаємовіє з семою "негативна оцінка", (*unpleasant* – неприємний), "небезпека/ загроза" (*danger* – небезпека, загроза), "симптом емоції" (*desire to avoid or to escape it* – бажання уникнути чи ухилитися від загрози), "характер небезпеки чи загрози" (*nearness of impending danger* – неминуча: реальна чи близька загроза; *possibility of impending danger* –

можлива чи неминуча загроза), "об'єкт загрози" (*oneself or somebody who is important* – індивід чи близькі йому люди).

Внутрішня форма емоційного концепту «страх», яка виявляється в результаті етимологічного аналізу його ключового слова, за лексикографічними даними, зазнала певних змін. Етимологічною основою лексеми *fear* є германський корінь *fer*, що означало "небезпеку, шкоду", Old English: *fer* – *sudden calamity, danger* "раптове лихо, небезпека; власне страх», яке відповідає Old Saxon: *far* – *ambush* "настка»; Old Norse – *far* " шкода, розпач, обман», Old High German: *fara* – «небезпека, переляк», Old Icelandic: *far* – "зло, шкода, нещастя». Порівняння сучасної дефініції слова *fear* та поданих давніх його відповідників указує на те, що раніше у ядерній зоні емоційного концепту локалізувалася інформація про небезпеку, що є причиною виникнення страху, у той час, як зараз центральним є знання про власне ознаки емоційного стану індивіда.

В.В. Левицький стверджував, що сучасне значення слова *fear* пов'язано з грецьким *peira* (*peria) "досвід" та латинським *experiri* "пробувати, випробовувати". Таким чином, в структурі емоційного концепту «страх» відбулися акцентні зсуви, що спричинили перекомпонування ядерно – периферійних елементів.

У сучасній англійській мові категоріально різні аспекти одиниці *fear* фіксуються похідними словотвірними одиницями, які виділяють:

- **Стан індивіда:** синонімічні прикметники *fearful* та *fearsome* – *full of fear; frightened that something might happen* (повний страху; наляканий тим, що щось може трапитись) та лексема *fearable* – *to be frightened* (наляканий);

- **Риси характеру індивіда:** прикметник *fearless* – *not afraid of anything* (безстрашний, безбоязкий) та іменник *fearlessness* – (безстрашність, безбоязкість);

- **Негативну оцінність об'єкта загрози:** *fearful* – *extremely bad; very frightening* (надзвичайно поганий; дуже лякаючий); *fearsome* – *very frightening* (дуже лякаючий); *fearable* – *giving cause for fear* та іменні синоніми *fearfulness*, *fearsomeness* – *quality of being fearsome* (моторошність, жахливість);

- **Манери поведінки:** *fearfully* – *in a way that shows you are afraid* (діяти, весту) певним чином, виявляючи свій страх) або *fearfully, fearsomely* – *in a fearsome manner* (загрозливо, шляхом навіювання страху) – негативна маркованість – та *fearlessly* – *in a way that shows you are not afraid* (діяти певним чином, не виявляючи страху) – позитивна маркованість.

Семантична структура одиниць на позначення емоцій містить також аксіологічні семи, внаслідок оцінювання афектованою особою певного фрагменту оточуючого світу та самої ролі конкретної емоції у її життєдіяльності, зокрема у конкретному просторово – часовому відрізку. У семантиці лексем номінативного простору емоційного концепту «страх», окрім денотативних ознак, виділяються семи оцінного характеру, що свідчить про наявність конотативного аспекту значення. Під конотацією розуміється сутність, що входить до значення мовної одиниці та виражає оцінне та стилістично марковане відношення суб'єкта мовлення до дійсності при її позначенні у висловленні, яке отримує на основі цього експресивний ефект [2, с.241].

Під час встановлення та опису організаційних зв'язків, якими характеризуються емотиви номінативного простору емоційного концепту «страх», дотримуються думки, про те, що базисні номінанти емоцій мають лінгвістичний статус гіперонімів, інші номінанти емоцій однієї онтології виступають у якості гіпонімів, виявляючи, таким чином, відносини синонімії між одиницями одного чи сусідніх рівнів ієрархії [3,с.73]. Така позиція ґрунтується на тому, що на відміну від об'єктів навколишнього світу, які, завдяки своїй конкретності, вписуються у природну класифікацію олюдненого свідомістю буття, емоційні стани, що не мають дискретної природи, характеризуються дифузністю, мінливістю своїх ознак, перетіканням у інші стани, а значить, складністю свого усвідомлення та іменування. Тому абстрактність емоцій, схоплена семантикою емотивних номінантів, дає привід говорити про інші способи розміщення таких номінацій у лексиконі мови.

Інформаційна структура емоційного концепту включає інші сформовані навколо його поняттєвого ядра субконцепти. Набір таких емоційних концептів

нижчого рівня узагальнення визначає комплексний характер концепту, що є відображенням вищеописаної кластерності емоції страх. Відповідно, значення представників субконцептів, що беруть участь у структуруванні емоційного концепту «страх», містять архісему “*fear*”, відрізняючись рядом видових сем.

Назви кластерних емоцій лінгвосемантичного поля «страх» сучасної англійської мови виступають своєрідними стрижневими елементами, перетворюючи його на упорядковану сукупність поняттєво пов'язаних одна з одною синонімічних угруповань лексем. Серед них виділяється основний семантичний ряд, який складає базу логічної структури номінативного простору, оскільки найбільш адекватно відображає його основну поняттєву категорію. Лексема *fear* виступає родовою щодо інших синонімічних одиниць, стилістично нейтральною одиницею, яка використовується для дефініції емотивів страху різних частин мови, відображає найбільш узагальнене значення та характеризується як найбільш частотна за вживанням у текстах порівняно з іншими, близькими за значенням одиницями.

Таким чином, саме *fear* очолює основний семантичний ряд, сформований на основі таких стилістично нейтральних іменних лексем, як: *fear* (***fear***: *dread, apprehension, anxiety, fright, trepidation, fearsomeness, fearfulness, consternation, awe, horror, terror, dismay, alarm, panic, foreboding, unease/ uneasiness, phobia, agoraphobia, claustrophobia, hydrophobia, jolt, tremor, frisson, hysteria, misgiving, misdoubt, chill, wobble*).

Усередині основного семантичного ряду виділяються ряди синонімів на чолі з вторинним семантичними домінантами *anxiety* (***anxiety***: *angst, trepidation, agitation, qualm, concern, fretfulness, unease/ uneasiness, restlessness, suspense, frenzies, heartache, leaden, turmoil* та семантична домінанта *fright* (***fright***: *scare, nervousness, timorousness, nerves*).

Найбільший вторинний семантичний ряд складають одиниці з семантичною домінантою *worry* (***worry***: *agitation, nervousness, qualm, anguish, concern, fret, trouble, nervosity, bother, strain, tension, tenseness, hypertension, anguish, stress, unease/ uneasiness, flutter, suspense, fuss, disturbance, pulsation,*

stir, ripple, distress, upset, premonition, paranoia, embarrassment, excitement/excitableness/excitability, harassment, discomfort, hypochondria nerves, obsession, vexation, preoccupation, perplexity. Аналіз вторинних домінант констатує ряд ознак, що відрізняються та уточнюють відмінності між іншими підгрупами. Також крім номінантів емоційних станів, лексикосемантичне поле «страх» включає найрізноманітніші одиниці, значення яких містить сему “fear”. Такі одиниці локалізуються на різних ділянках поля, і подібно до емотивів, вступають у парадигматичні відносини з його елементами, відображаючи зв'язність царин концептуальної картини світу.

Література:

1. Todorska M., Towards an Analysis of the Concept of Emotion of FEAR in English and Polish / M. Todorska. – Lodz: Wydawnictwo Uniwersytetu Lodzkiego, 1998. – P. 137.

2. Wierzbicka A. Emotions Across Languages and Cultures: Diversity and Universals. / A. Wierzbicka – Cambridge: Cambridge University Press, 1999. – P. 241.

3. Todorska M., Towards an Analysis of the Concept of Emotion of FEAR in English and Polish / M. Todorska. – Lodz: Wydawnictwo Uniwersytetu Lodzkiego, 1998. – P. 73.

Філологічні науки

ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ В УКРАЇНІ

Лемак Дарія Сергіївна

студентка II курсу

Полтавського юридичного коледжу

НЮУ ім. Ярослава Мудрого

Науковий керівник: Корнет А. В.

У сучасному світі дуже складно обійтися без інформаційно-комунікативних технологій, які дедалі частіше почали використовуватися у всіх сферах

суспільних відносин. Електронні носії інформації в десятки разів полегшили життя. Введення електронного документування не є винятком, адже, це дозволяє оперативно та правильно виконувати функції, які покладаються на ту чи іншу організацію.

Питаннями проблем організації електронного документообігу, юридичної обґрунтованості електронних документів, захисту електронних документів займалися такі вчені, як М. В. Ларін, Ф. Ф. Бутанець, В. П. Завгородній та ін. Проте низка важливих проблем, пов'язаних з упровадженням електронного документообігу, потребує подальшого дослідження.

Електронний документообіг (обіг електронних документів) — сукупність процесів створення, оброблення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання та знищення електронних документів, які виконуються із застосуванням перевірки цілісності та у разі необхідності з підтвердженням факту одержання таких документів [1].

Основні принципи електронного документообігу:

1. Однократна реєстрація документа;
2. Паралельне виконання різних операцій з метою скорочення часу руху документів і підвищення оперативності їх виконання;
3. Безперервність руху документа;
4. Єдина база документарної інформації для централізованого зберігання документів і що виключає дублювання документів;
5. Ефективно організована система пошуку документа. [2, с. 2].

Основною умовою для створення ефективної взаємодії органів державної влади з суспільством на умовах інформатизації всіх процесів життєдіяльності є введення електронного документообігу в діяльність органів публічної влади. Але цей процес супроводжується рядом проблем, які пов'язані в більшій мірі з організаційними й структурними питаннями органів державної влади. Насамперед, це надання юридичної сили документам.

Тим не менш існує і ряд переваг. По-перше, зменшуються витрати на архівацію, з'являється можливість швидше та якісніше створювати самі

документи, підвищується рівень захисту документів, здійснюється синхронізація документів, існує здатність швидкого пошуку того чи іншого документу, забезпечується прозорість та ефективність цього документообігу.

По-друге, наша країна займає останні місця в користуванні та впровадженні комунікаційних технологій, тому вагомою проблемою буде навчання персоналу комп'ютерним технологіям, також будуть виникати проблеми у поєднанні електронного і паперового документообігу.

Однак кардинальні зміни до впровадження документообігу небезпечні, оскільки можуть призвести до серйозних проблем в управлінні. Зокрема, введення електронного документообігу дає змогу зменшити чисельність установ, зайнятих роботою з документами, що безсумнівно скоротить кадровий складу в організації.

Це досить сучасне явище в Україні, але не зважаючи на це електронний документообіг набуває все більших оборотів. Так, наприклад, багато приватних підприємств перейшли на застосування електронних документів, поступово і в органах державної влади починає вводитися цей процес.

Електронний документообіг – вельми нова проблема. Ще не встигла виробитися практика, не проаналізовані ж проблеми і методи їх розв'язання. Але, не зважаючи на це, в Україні вже почала функціонувати велика кількість як державних, так і приватних установ, підприємств, організацій, не винятком є і органи державної влади. Так, наприклад, Полтавська міська рада та її виконавчий комітет здійснили перехід до електронного документообігу. У роботі управління запроваджено систему електронного документообігу Optima-Workflow, використання програми прискорює опрацювання звернень громадян. Розроблено аналітичні та статистичні звіти та довідки, які забезпечують повний контроль за виконанням звернень громадян. У відділ встановлено систему запису телефонних розмов, налаштований відеозв'язок із житлово-експлуатаційними дільницями міста [3].

Для того, щоб вирішити проблеми електронного документообігу необхідно:

1. Прийняти пакет законопроектів, які б забезпечували всебічне і нормативне регулювання даного процесу.
2. Здійснювати захист документів за допомогою різних апаратних засобів.
3. Впровадити електронне документування з урахуванням усіх особливостей органів публічної влади, установ, організацій тощо.

Отже, впровадження електронного документообігу — це перспективний старт у переході країни на вищий щабель розвитку. Наша держава поступово впроваджує дане нововведення, що є досить успішним у своєму застосуванні. Тому зовсім скоро й Україна буде забезпечена потужними електронними технологіями.

Література:

1. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 6.10.1998 р.: Офіц. текст прийнятий Верховною Радою України 6 жовтня 1998 р. зі зм. та доп. станом на 1 вересня 2014 р.. – Офіц. вид. – К.: Вид. дім “Ін Юре”, 2014. – 10 с.
2. Матвієнко О., Цивін М. Основи організації електронного документообігу: Навчальний посібник.- К.: ЦУЛ, 2008.- 112с.
3. Полтавська міська рада та виконавчий комітет [Електронний ресурс]: офіційний сайт. - Режим доступу: <http://www.rada-poltava.gov.ua>

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИСЛІВНИКІВ-ІНТЕНСИФІКАТОРІВ В АНГЛОМОВНИХ НОВИНАХ

Луцина О.В.,

студентка факультету іноземних мов

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

м. Ніжин, Україна

Наша робота присвячена класифікації прислівників-інтенсифікаторів у англомовних новинах за період 2017-2018 роки. Актуальність обраної теми

обумовлюється, неперехідним інтересом дослідників до вивчення експресивних засобів, що використовуються у новинах та привертають увагу читачів у світлі сучасного глобального поширення медіа ресурсів.

На думку Е. Бензінгера, інтенсифікація забезпечує основну потребу людини в акцентуванні уваги на будь-які речі. Для цього у мові використовуються слова-інтенсифікатори для посилення значення переданого повідомлення, а також слова-деінтенсифікатори для отримання зворотного ефекту [1, с. 4-5].

Класифікація ПІ була запропонована у роботі Д. Болінджера [2]:

1) *boosters* займають вищу позицію на шкалі інтенсивності, наприклад, *terribly*;

2) *compromisers* займають позицію у середині шкали інтенсивності, наприклад, *rather, fairly*;

3) *diminishers* знаходяться нижче серединної позиції, наприклад, *little*;

4) *minimizers* займають найнижче місце за шкалою інтенсивності, наприклад, *a bit*.

Шведський вчений Ю. Беклунд [3], досліджуючи англійські ПІ, виділяє наступні класи:

1) з найвищим (highest) ступенем: *absolutely, completely*;

2) з високим (high) ступенем: *extremely, awfully*;

3) з середнім (moderate) ступенем: *rather, pretty*;

4) з низьким (low) ступенем: *somewhat, a bit*;

5) з низьким ступенем позитивної ідеї (low of positive idea): *little*;

6) з мінімальним ступенем (minimal): *hardly, barely*.

Говорячи про класифікацію прислівників ступеня, слід також зупинитися на роботі семантичної класифікації прислівників, наведеної колективом учених в «A New University English Grammar» (Граматичі сучасної англійської мови), де автори виділяють категорію прислівників ступеня (*adverbs of degree, adverbs of extent*). У свою чергу, категорії прислівників ступеню поділяються на інтенсифікатори (*too, completely*), що передають високу ступінь ознаки і даунтонери (*somewhat, pretty*), що демонструють неповну або низьку ступінь інтенсивності.

Досліджуючи III у англомовних новинах слід виокремити основні конструкції, що допомагають визначити способи використання прислівників у мові:

1) Adv + дієслово (V):

Сполучуваність прислівника інтенсифікатора з дієсловами має вужче семантичне значення та не є такими різноманітними у лексичному вираженні у порівнянні з іншими видами.

Незважаючи на це, до дієслів, що можуть поєднуватись з прислівниками інтенсифікаторами відносять на думку Горостян [4] такі дієслова, як:

1. розумового та ментального стану: *decide, forget, know, realize, think, understand;*

2. психічного та емоційного сприяння: *believe, impress, fascinate, doubt, disappoint;*

3. категорія відчуттів: *feel, hear, see;*

4. взаємодію і вплив: *explain, change, assure, convince, prevent, thank;*

5. внутрішня дія: *want, will, fancy, wish, plead;*

6. фізичний стан: *tremble, shout, cry, scream, laugh, hurt;*

7. оцінка дії: *appreciate, approve, determine, satisfy;*

8. початок і кінець дії: *complete, finish, start, give up, fade out;*

9. інші дієслова.

2) V + Adv:

“I read the article, I understand completely and I've heard that argument before. That's why at my company we have three incompatible, half ...” (1; 17 Feb. 2017).

3) Adv +Part II:

Прислівники інтенсифікатори вважаються засобом посилення як всього висловлювання, так і окремих його складових. Ми визначили прислівники інтенсифікатори англійської мови, зокрема англомовних новин. До вибірки увійшли однослівні прислівники зі значенням «ступінь інтенсивності ознаки», здатні виступати у якості модифікатора кількості ознаки у мові, наприклад:

1. Absolutely: *“Kim Kardashian ‘absolutely worried’ about Kanye West after*

- 'slavery is a choice' comments.*" (1; 3 May 2018);
2. Awfully: *"And I was wearing a 'really awfully adapted' Motorhead."* (2; 19 Apr. 2018);
  3. Badly: *"A woman was 'badly hurt' when she was kicked by a horse at a property on the Mornington Peninsula."*(3; 2 May 2018).
  4. Fairly: *"We'll have something, I think, fairly soon," Trump said Thursday at an event.*" (3; 5 Apr. 2018).
  5. Especially: *"This is especially good news, considering the work we'll be doing on the MAX tracks near Providence Park will require a weeklong service ..."* (3; 24 Apr. 2018).
  6. Particularly: *"This was a particularly cowardly act. At least eight people are dead after being hit by a truck in downtown ..."* (3; 2 May 2018).

Результати проведеного дослідження дають можливість простежити частотність використання прислівників інтенсифікаторів у новинах та дають змогу встановити, що найуживанішими з них є прислівники вищого та вище середнього ступеню значення (*very, quite, too*), які становлять найчисленнішу групу серед вживання в Інтернет новинах у порівнянні з іншими менш частотними (*much, well, enough*).

На сьогоднішній день виділяється цілий ряд підходів до класифікації прислівників інтенсифікаторів. Спільність цих підходів полягає у виділенні ступеню інтенсифікації, відмінність – у суб'єктивному баченні інтенсифікації, що дозволяє виділяти безліч класів інтенсифікаторів.

Підсумовуючи вище зазначене, можна зробити висновок, що незважаючи на численні дослідження у даній області лінгвістики, залишається ще багато невирішених питань у цій сфері. Основними з яких є розпізнавання та класифікація прислівників інтенсифікаторів, зокрема тих, що мають оцінне значення.

Література:

1. Benzinger, E.M Intensifiers in Current English, PhD thesis, University of Florida, 1971.
2. Bolinger, D. Degree Words. – The Hague – Paris, 1972.

3. Backlund, U. The collocation of adverbs of degree in English. PhD thesis, University of Uppsala, 1973.

4. Торосян О.М. Функціональні характеристики прислівників міри та ступеня в сучасній англійській мові: Дис. ... канд.філол. наук: 10.02.04. – Луцьк, 1998. – 205 с.

Література:

1. <https://www.sundayherald.com>
2. <http://www.bbc.com>
3. <https://www.cbsnews.com/>

Філологічні науки

ХАРАКТЕРИСТИКА КІЛЬКІСНИХ ПАРАМЕТРІВ ПРИКМЕТНИКІВ
НА ПОЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ КОЛЬОРІВ
У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

*Луценко А.А.,
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця, Україна*

Глобальна проблема колірної картини світу - це проблема можливої категоризації кольору, адже у різних мовах налічується різна кількість колірних позначень. За допомогою процесу інвентаризації було досліджено показники частотності вживання основних колірних понять в текстах. Для отримання більш повної картини варто проаналізувати й деякі інші кількісні параметри, а саме:

1. Обсяг підкласу. Обсягом підкласу вважають кількість лексичних одиниць (ЛО), які його складають.

Таблиця 1

	людина	природа	текстильні вироби	абстрактні поняття	побут	Їжа	
black	12	5	14	13	16	6	66
white	25	18	19	11	12	8	93

red	12	2	0	3	6	0	23
green	3	19	5	9	4	0	39
yellow	5	12	5	6	6	1	34
blue	8	8	7	8	7	0	38
grey	2	7	5	4	1	0	17
orange	0	3	2	0	0	1	6
purple	1	6	2	1	5	0	15
pink	5	6	6	4	8	0	29
brown	10	7	8	4	4		33

Відповідно до *Таблиці 1*, найбільша кількість ЛО зафіксована у підкласах “Людина” при вживанні кольороназв із значенням *white*, *red* та *black*, “Природа” – *white*, та *yellow*, “Текстильні вироби” – *black*, *white*, “Абстрактні поняття” – *black*, “Побут” – *black*, *white*, “Їжа” – *black*, *white*. Отже, спостерігається “традиційний”, загальнозживаний, розподіл показників найбільшого обсягу ЛО кольороназв за вищезазначеними підкласами відтінків білого у всіх підкласах, чорного у всіх підкласах, червоного та зеленого у підкласах “Природа” та “Абстрактні поняття” тощо .

2. Широта сполучуваності. Цей показник виражений певною відносною величиною, яка, коливаючись від 0 до 1, свідчить про кількість одиниць, з якими сполучується той чи інший підклас. Таблиця 2 вказує на найбільшу широту сполучуваності з іменниками колірних термінів *black*, *white* та *red*, та найнижчу сполучуваність кольороназви *orange*.

Таблиця 2

Широта сполучуваності кольороназв

№	ОКП	Широта сполучуваності	№	ОКП	Широта сполучуваності
1.	Black	1	7.	Grey	0,79
2.	White	0,89	8.	Orange	0,42
3.	Red	1	9.	Purple	0,47

4.	Green	0,84	10.	Pink	0,74
5.	Yellow	0,84	11	Brown	0,74
6.	Blue	0,79			

Отримані показники можуть розглядатися як свідчення того, що саме ті кольороназви, які з'явилися раніше (за еволюційною теорією появи ОКТ Берліна-Кея [2]), характеризуються найвищою широтою сполучуваності, тобто є найуживанішими та найпоширенішими. В свою чергу, так звані вторинні ОКП *grey*, *orange*, *purple*, *pink* та *brown*, похідні від перших 6 кольороназв (*grey=black+white*; *orange=red+yellow*; *purple=red+blue*; *pink=red+white*; *brown=yellow+black*), продемонстрували дещо нижчі величини широти сполучуваності.

3. Ступінь селективності вказує на властивість ЛО вживатися з обмеженим колом інших ЛО. Цілком очевидно, що окрема ЛО сполучується з певною кількістю контекстуальних партнерів, у той час як її вживання з іншими ЛО неможливе. Наприклад, якщо ОКП *blue* може бути вжитий з іменниками *water* та *sky*, то його використання у словосполученнях **blue strawberry*, **blue sun*, **blue dog* навряд чи можливе (наприклад, *ashen hair* – **ashen flower*, **ashen paper*; *green leaves* - **green horse*, *green hair* тощо). Якщо такі вживання подекуди й трапляються в тексті художнього твору, то ці випадки зазвичай одиничні й пояснюються виключно особливостями авторського стилю, тобто передають радше стилістичну, асоціативну, а не колірну інформацію.

Отже, ті підкласи іменників, у яких величини суми χ^2 та K виявляться найбільшими, демонструватимуть вибірковість сполучуваності з ними тих чи інших КП. У нашому дослідженні такими класами є “Людина” з КП *red* та *green* і “Природа” з КП *green*. Відповідно, найнижчий ступінь селективності визначаємо у класу “Абстрактні поняття” з КП *yellow*, класу “Інтер’єр” з КП *brown* та класу “Людина” з КП *orange*.

4. Інтенсивність сполучуваності представляє собою ступінь синтагматичного зв'язку між одиницями, що сполучуються [1, с. 65].

Відповідно до Таблиці 1, найбільші показники інтенсивності вживання зафіксовано у кольоропозначення *green* з підкласами “Абстрактні поняття”, “Природа”, колірні позначення *red* з підкласом “Людина”, та колірні поняття *black* з підкласом іменників “Побут”. Найнижчі показники відзначаємо у колірному понятті *yellow* з підкласом “Їжа”, колірному понятті *orange* з підкласами “Абстрактні поняття”, “Природа”, “Їжа”.

Розглянуті нами кількісні параметри англійських кольороназв дають можливість переконатися у надійності проведених досліджень та наочно проілюструвати висновки, зроблені в результаті обробки фактичного матеріалу. Крім того, аналіз отриманих величин свідчить про те, що

- величина обсягу підкласу не визначає частоти вживаності КП з цим підкласом; найбільший показник частоти, у свою чергу, не обов’язково властивий підкласам з найбільшими величинами обсягу;
- кольороназви (*black, red, white, green*), які характеризуються найбільшими показниками широти сполучуваності, демонструють також і найбільші частоти вживаності;
- найвищі величини більшості проаналізованих кількісних параметрів частіше зустрічаються в ОКП *black, white, red*. Цей факт може вважатися своєрідним підтвердженням відомої еволюційної ієрархії виникнення кольороназв Берліна-Кея, відповідно до якої саме ці ОКП з’явилися у переважній більшості мов світу першими і є найпоширенішими та найуживанішими.

Література:

1. Левицкий В.В. Статистическое изучение лексической семантики: Учебное пособие. / В.В Левицкий. – Киев: УМК ВО, 1989. – 155 с.
2. Berlin B., Kay P. Basic Color Terms: Their Universality and Evolution. / B. Berlin, P. Kay. – Berkeley and Los Angeles: Univ. of California Press, 1969. – 178 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СКОРОЧЕНЬ В НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Нефьодов О.О.

студент ННІ ФіЖ

*Таврійський національний університет
імені В.І.Вернадського, м. Київ, Україна*

Хримова В.С.

к. пед. н., доцент

*Таврійський національний університет
імені В.І.Вернадського,
м. Київ, Україна*

В умовах постійного розвитку науки та техніки постає проблема якісного перекладу науково-технічних текстів. У межах цих текстів відбувається спілкування між носіями мови професійного вжитку. Особливостями перекладу науково-технічних текстів є широке використання термінів та скорочень, властивих тій чи іншій галузі знань.

Саме наявність цих особливостей є найбільш складним для розуміння та перекладу явищем, оскільки принципи утворення скорочень та семантика їх не завжди наводяться у довідниках та словниках. З огляду на швидкі темпи розвитку науки та техніки кількість скорочень, стрімко зростає.

Англомовні скорочення традиційно поділяються на аббревіатури та акроніми, в залежності від принципу їх оформлення – звукового або графічного.

Абревіатури утворюються з перших літер багатоскладового терміну, причому кожна літера у складі аббревіатури читається окремо.

Також в різних галузях знань можуть використовуватися однакові скорочення. Наприклад, в фінансах аббревіатура АВВ (activity-based budgeting) означає операційно-орієнтоване розроблення бюджету; в біології та медицині АВВ (acid-base balance) означає кислотно-лужний баланс(біологія, медицина); в

економіці АВВ (Asea Brown Boveri) – це міжнародний концерн, що спеціалізується у галузі електротехніки.

Візуальна різниця цих скорочень є мінімальною, тому їх розрізнення можливе за умови врахування широкого контексту і визначення типу дискурсу, до якого належить спілкування фахівців.

Крім однакових скорочень в різних галузях зустрічаються омоніми і в одній галузі. Наприклад АС у значенні air conditioning вживається при розгляді питань опалення, вентиляції приміщень (electric heat AC systems, professional AC & Heat services, Heating and AC units, AC/Heat fan, to provide AC repairs). Така ситуація з вживанням в одній галузі вимагає з'ясування конкретної тематики комунікації, і сполучуваності з іншими словами. Це необхідно для розуміння семантики аббревіатури.

Ще у 1540 році Етьєн Доле виділяє основні критерії, яких повинен дотримуватися перекладач. Це розуміння суті і змісту того матеріалу, який перекладається; досконале володіння мовою оригіналу та мовою перекладу; недопустимість послівного перекладу; використання лише загальноприйнятої лексики[4]. Це в повній мірі стосується і технічного перекладача, який крім розуміння змісту та суті тексту, обов'язково повинен вільно володіти термінологією, знати аббревіатури і скорочення.

Отже, під час перекладу науково-технічних текстів, які містять скорочення перекладач повинен для більш якісного дотримуватися основних правил: чіткість; лаконічність; точність; емоційна нейтральність, врахування широкого контексту, врахування існування «авторських» скорочень.

Література:

1. Карабан В. І. Переклад наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця, Нова Книга, 2004. – 576 с.
2. Основи перекладу: драматичні та лексичні аспекти / Під ред. В.К. Шпак. – К., 2005.

3. Ребрій О.В. Перекладацький скоропис: Навч. посібник / Під ред. Л.М. Черноватого, В.І. Карабана. – Вінниця, 2002.

4. Dolet E. «La manière de bien traduire d'une langue en aultre» Lyon, 1540 // Cary E. Les Grands traducteurs français. Genève, 1963

УДК 821

Філологічні науки

ІНТЕРМЕДІАЛЬНА СПЕЦИФІКА ФЕНТЕЗИ (ПОЕТИКА НОВЕЛИ
КЛІФФОРДА САЙМАКА «ВАН ГОГ КОСМОСУ»)

*Паранюк Д. В.,
асистент кафедри іноземних мов
для гуманітарних факультетів,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
місто Чернівці, Україна*

Інтермедіальність як сучасна «літературна метамова» та актуальна методологічна галузь літературології, пропонує новий фокус на класичні літературні тексти, активізуючи аспекти, що перебували на маргінесах поетики. Хоча взаємозв'язки літератури з іншими видами мистецтва були помічені ще в античні часи (щоправда, передусім в аспекті риторики), сьогодні інтермедіальні студії набувають особливої методологічної значущості.

Так, у широкому сенсі інтермедіальність (термін О. Ханзен-Льове, 1983) спрямована на «створення цілісного поліхудожнього простору в системі культури» [11], постаючи специфічною формою діалогу, що здійснюється «за допомогою взаємодії художніх референцій» [11]. Як специфічна літературознавча методика аналізу «окремого художнього твору та мови художньої культури в цілому», інтермедіальність спирається головно на принципи міждисциплінарних досліджень [9, с. 150]. Тобто, у вузькому контексті, дану категорію можна трактувати як «особливий тип взаємозв'язків у художньому творі, заснованого на взаємодії художніх кодів різних видів

мистецтв [11]. Зокрема, підкреслюється, що подібна ускладненість принципів організації текстів, які «не лише запозичують, інтерпретують, а й асимілюють коди текстів інших видів мистецтва», перетворюють текст на специфічний «інформаційний генератор» [6, с. 351].

Сучасні дослідники інтермедіальності (Т. Бовсунівська, Т. Гребенюк, С. Маценка, Д. Наливайко, Н. Нікоряк, О. Пронкевич, В. Фесенко, О. Червінська, Я. Юхимук), спираючись головню на розвідки Аристотеля, Р. Барта, М. Бахтіна, Г. Лессінга, Ю. Лотмана, І. Франка, О. Фрейденберг, у суголоссі із зарубіжними вченими (Н. Брагінська, Р. Брюзгене, Л. Геллер, О. Каркавіна, В. Дж. Мітчел, Р. Мних, І. Поспішил, О. Тімашков, О. Хансен-Леве, Є. Шиньйов) активізують наукові розробки у даному векторі не лише у монографічному форматі [2; 3; 5; 10], але й у вимірах конференційних: «Література в колі медій: інтермедіальне поле художніх практик, рецептивні стратегії, синтез мистецтв» (Київ, 2013), «Генеза жанрових форм у контексті інтермедіальності» (Чернівці, 2001), «Поетика інтермедіальності в літературі XIX–XXI століть» (Харків, 2013), «Інтермедіальні виміри літератури фентезі» (Київ, 2016), Наукові конференції пам'яті професора В. І. Фесенко (Київ, 2014–2018). Варто зауважити й про видану (2018 р.) нещодавно колективну монографію «Теория и история экфрасиса: итоги и перспективы изучения» [8] під редакцією Т. Автухович, Р. Мниха, Т. Бовсунівської, опубліковану за матеріалами конференції в м. Седльце (2017 р.). Тут зібрано праці близько п'ятдесяти європейських вчених, що спеціалізуються на даній галузі, тому її справедливо вважати одним із найповніших видань окресленої проблематики.

Посилений інтерес до взаємодії мистецтв зумовлений передусім широкою оприявленістю інтермедіальних маркерів на рівні імагологічних трансформацій. Винятком не стала й література фентезі, в межах якої інтермедіальність виступає важливою креативною домінантою. Актуальність фантастичної літератури «мотивується багатьма факторами, серед яких одним із першорядних постає чинник креативності», що забезпечується інтермедіальними маркерами: «наділений творчою уявою читач «перетравлює»

у своїй свідомості креативний текст, формуючи таким чином особисте креативне мислення» [4, с. 49]. Творчий досвід Кліффорда Саймака (1904–1988), який здебільшого асоціюється із науковою фантастикою, демонструє чимало інтермедіальних конотацій. Наприклад, взаємозв'язки літератури і живопису представлені у наступних текстах американського письменника: «Космічні інженери» (1950), «Покоління, яке досягло мети» (1953), «Ван Гог Космосу» (1956), «Що може бути простіше часу?» (1961), «Відро алмазів» (1969), «Ви сотворили нас!» (1970), «Вибір богів» (1972), «Будинок на березі» (1977), «Мастодонія» (1978), «Братство талісмана» (1978), «Грот танцюючих оленів» (1980). Зупинимося детальніше на аналізі новели «Ван Гог Космосу», яка презентує анімаційну динаміку «неподвижної природи малярства» (І. Франко) у фантастико-фентезійному світі К. Саймака.

Звісно, за аналогією з інтертекстуальністю, в системі міжмистецьких зв'язків можна виокремити інтермедіальну алюзію, екфразис, гіпотипозис, літературну фонографію тощо. Аналізуючи новелу К. Саймака «Ван Гог Космосу» ми апелюємо передусім до поетики ексфразису – «всіляке відтворення одного мистецтва засобами іншого» [2, с. 8], що, як прийом, за словами О. Фрейденберг, використовували ще пізньоантичні ритори, маючи на увазі «опис творів мистецтва», а також «детальні «красиві» описи битви і пейзажу чи будинку і палацу, людини чи корабля» [8, с. 22]. З приводу сучасних інтермедіальних практик, узагальнюючи, зауважує І. Поспішил: «Сучасна важлива, але певною мірою і модна тема екфразису в літературі, і відповідно, і в літературознавстві, пов'язана з методологією дослідження, тобто діапазоном теми, з її межами, внутрішньою структурою і функцією» [8, с. 103]. Ми, своєю чергою, актуалізуємо комунікативний аспект взаємодії мистецтв у літературі фантастичного кшталту.

У «літературі фантазії» даний поетикологічний ракурс вкрай важливий, позаяк, за словами Є. Канчури, «питання правомірності візуального втілення творів фентезі постає, передусім, як питання можливості взаємодії (пошуку місця зустріч або точки перетину) побутової та фентезійної реальності» [4,

с. 23]. При цьому особливої ваги набуває декодування інтермедіальних маркерів читачем, оскільки «екфразис завжди оглядається в минуле» [3, с. 13], тобто перегукується із уже існуючими зразками.

Іменуючи екфразистичні вкраплення так званими «фантомами тексту», О. Червінська говорить про специфічні «коди сенсу і їх систематичне рецептивне перекодування в системі цілого» [8, с. 149], що постає доволі продуктивним когнітивним явищем, позаяк саме література фентезі «спонукає читача до більшої уваги, пошуку нових шляхів мислення (активізації нейронних зв'язків)» [4, с. 23]. Тому нашим завданням постає знаходження «екфразистичного ключа», що трактується «не стільки інтермедіальною реплікою, скільки способом візуалізувати події рахунок інакшої специфіки наративу» [8, с. 161], позаяк у текстах К. Саймака це постає ще й вагомою стилістичною домінантою.

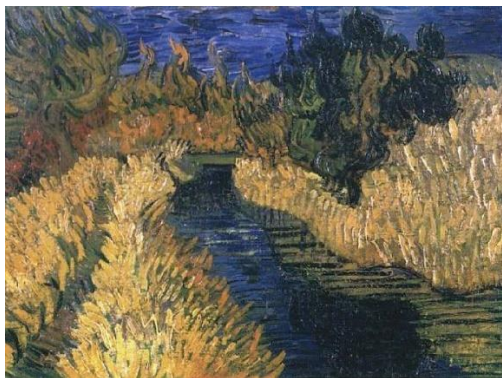
На «ситуацію екфрастичного переходу, мистецького порогу як межі між світами» [4, с. 57] звертає увагу Т. Свербілова, спираючись головно на досвід літератури романтизму: «Для віднесення до фантастичного світу принциповою є ситуація двосвіття, тобто поява поетичної візії, що протиставлена приземленому світосприйняттю, але пов'язана з ним не тільки індивідуальною пам'яттю героя, <...>, але й певними доказами існування цього двосвіття – предметами, речами, атрибутами та артефактами» [4, с. 64]. Хронотоп новели «Ван Гог Космосу» зумовлений локалізацією подій на доволі «незначній» планеті без назви, яка перебувала в далекій космічній глушині. Її захотів відвідати Енсон Летроп, увагу якого привернули схожі на фігури гномів, присутність яких накреслює фентезійну персоносферу, а отже, продукує фантастико-фентезійний двосвіт. Виявляється, герой прибуває на провінційну планету у пошуках Рібена Клея, якого прозвали Ван Гогом Космосу: *«Он жил больше своей внутренней жизнью, чем жизнью Вселенной. Он не искал ни славы, ни оваций, хотя мог претендовать и на то и на другое. Порой даже казалось, что он бежит от них. Всю свою жизнь он производил впечатление человека, который пытается от всех скрыться»* [7, с. 421]. Подібне

інтермедіальне вкраплення виконує ще й функцію інтертекстуальної алюзії, позаяк у читацькій свідомості постає образ культового художника В. Ван Гога (1853–1890), що, за Р. Арнхеймом [1, с. 282], активно послуговувався у своїх роботах принципом конвергенції.

Зміну науково-фантастичного фікційного наративу на казково-фентезійний відбувається ще й у печері, шлях до якої пролягає через тунель, де поряд із мерехтливим гнилим деревом, знаходиться живописне полотно – специфічний артефакт: *«Картина была прислонена к одной из стен комнаты-пещеры, чужеродное яркое пятно в этом странном месте. <...> но эти мазки, оставленные кистью на холсте, казалось, светились сами по себе, и создавалось впечатление, будто этот красочный прямоугольник – окно в какой-то иной мир, находящийся вне сумрака едва освещенной гнилушками пещеры»* [7, с. 424]. Описане зображення в уяві читача переходить у формат деталізованої анімації, що «оживлює» картину, фіксуючи її динаміку. Саймаківський персонаж відразу рецептує дане інтермедіальне повідомлення, сугестуючи своє враження і читачеві, позаяк це художнє зображення посилило сяйво фарб, більше того, картина ніби увиразнилась до площини мазків: *«Тут было все – высокое мастерство живописца, искусное сочетание сдержанности и недосказанности, деликатная манера письма и пронзительная яркость цветовой гаммы. И что-то еще – ощущение радости, но не торжествующей, а тихой»* [7, с. 424]. Такий алюзивний компонент (в автентичних картинах Ван Гога домінує жовтий колір [1, с. 326]), що виступає «способом передання враження, отриманого від сприйняття художнього образу, створеного в іншому виді мистецтва» [3, с. 47], наділений особливою енергією, що «становить основу, тобто «оживлення», «пожвавлення» опису» [3, с. 13].

У такий спосіб читач ідентифікує на місці Клея містифіковану постать Ван Гога, декодує основну авторську інтенцію. Намагаючись пояснити гномові подібні «чари», Енсон Летроп висвітлює герменевтичну програму художника у наступному візуальному наративі, представленому у його рецептивній рамці: *«...Изобразил долину, по которой в тени стройных,*

строгих деревьев, почти слышимо журча, протекал ручей, и все это купалось в каком-то необычном свете – но не солнечном, что лился на долину сверху. И нигде ни одного живого существа, что было характерно для творений Клэя, ибо, как пейзажист, он не писал ни людей, ни каких-либо иных существ инопланетного происхождения» [7, с. 427]. Метапiктуральний пейзаж, названий Летропом «щасливим мiсцем», провокує бажання бiгати i веселитися, викликає несвiдоме благоговiння. Звiсно, «прочитання даного зображення» спрямовує увагу сприймача до картини В. Ван Гога «Маленький струмок» (1890), що виступає у даному разi прелiмiнарним текстом. Як вiдомо, нiдерладський художник обожнявав природу, «вiдтворював дерева i навиiть гори i хмари за допомогою еластичних кривих, що олюднювати цi об'єкти» [1, с. 371], що найчастiше ставали об'єктом його постiмпресiонiстських рефлексiй.

Таким чином, у новелі «Ван Гог Космосу» живописний код засвiдчує латентну iнтермедiальнiсть письма К. Саймака, постаючи жанровою домiнантою. Позаяк «дiалог мистецтв передбачає вiдкритiсть жанрових форм i iхнiй рух» [10, с. 159]. Iмплiцитацiя iнтермедiального складника у метажанрову форму фантастики суттєво модифiкує матрицю, що наближає її до параметрiв фентезi, оформлюючи фiкцiйнi свiти К. Саймака у специфiчну симулятивну гiперреальнiсть.

Лiтература:

1. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие. – М.: Прогресс, 1974.
2. Геллер Л. Экфрасис в русской литературе. – М.: «МИК», 2002.
3. Экфразис: Вербальні образи мистецтва: монографiя. – К.: ВПЦ «Киiвський унiверситет», 2013.

4. Інтермедіальні виміри літератури фентезі: збірка матеріалів наукового семінару Центру з Дослідження Літератури Фентезі. – Київ, 2016.
5. Маценка С. Партитура роману. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014.
6. Нікоряк Н. В. Інтермедіальність як жанротворчий фактор (кіносценарна специфіка «Київських фресок» Сергія Параджанова) // Питання літературознавства. – 2013. – Вип. 88. С. 351-367.
7. Саймак К. Ван Гог Космоса // Роковая кукла. Рассказы. – Баку: Концерн «Олимп», 1993. С. 419–438.
8. Теория и история экфрасиса: итоги и перспективы изучения: коллективная монография. Siedlce: Wydawnictwo Naukowe IKR[i]BL, 2018.
9. Тищунина Н. В. Методология интермедіального анализа в свете междисциплинарных исследований // Методология гуманитарного знания в перспективе XX века. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2001. – Вып. 12. С. 149–154.
10. Фесенко В.І. Література і живопис: інтермедіальний дискурс. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2014.
11. Шиньев Е. П. Интермедіальность как механизм межкультурной диффузии в литературе (на примере романов В. В. Набокова «Дар») // Аналитика культурологии. 2009. – № 14.

УДК 658.628:658.87

Філологічні науки

АСОРТИМЕНТНА ПОЛІТИКА ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Прихода Д С.,

Студент,

Вищого навчального закладу

«Університет імені Альфреда Нобеля»

м. Дніпро, Україна

Актуальність дослідження полягає в тому, що сьогодні одним із головних важелів регулювання соціально-економічного розвитку як суб'єкта

господарювання окремо, так і державив цілому, є торгівля. На теперішній час вона займає переважну частку на ринковому просторі. Однак мінливість зовнішніх факторів впливу, високій ступінь непередбачувальності ускладнює здійснення продажу товарів та надання послуг, у зв'язку постійними кон'юктурними коливаннями, різкими змінами прихильності учасників ринку, а також з жорсткою боротьбою конкурентів.

Сьогодні має в більшій мірі негативних аспектів економічного розвитку, зокрема, високій рівень інфляції, зниження активності населення, пряму невідповідність прямих цінового та якісного фактору товару та послуг, позиціонування на ринку іноземного товарного портфелю замість вітчизняного тощо. Важливим моментом в такій ситуації, який здатний покращити економічну складову торговельного підприємства, є сукупність економічних, фінансових та управлінських інструментів забезпечення організації оптимальної та ефективної асортиментної політики (АП), збутової системи.

Торгівля спрямована переважно на реалізацію товарів високого рівня попиту рентабельності, що спонукає зниженню якості сервісу у різних секторах торгівлі. Вибираючи напрям організації асортиментної політики суб'єкти торговельного сектору, зорієнтовують її на вигідний для себе сегмент.

Отже, ринкова скерованість суб'єктів господарювання торговельної галузі залежить від здатності задовольнити існуючий ринковий попит, тому актуальним є питання дослідження факторів, що сприятимуть побудові системи дієвих перспектив. Серед таких факторів одне з основних місць займає ефективність АП, яка досягається шляхом повної взаємодії товарної політики з процесом ціноутворення, формує у покупців прихильність, довіру до торговельних суб'єктів господарювання, що спеціалізуються на роздрібній реалізації.

Проблемам ефективності АП, формуванням механізмів її визначення, також безпосередніми її діями на економічну складову торговельного підприємства присвятили належну увагу значна кількість науковців, економістів, підприємців, а саме серед них Бабич Т. Н. [1], Бузукова Е. А. [2],

Гармидер Л. Д. [3], Саліхова Р. Р. [4], Петрович М. В. [5] та інші. Ефективність у торгівлі є відношення результатів реального процесу торгової діяльності і величини всіх видів ресурсів, витрачених на отримання цих результатів. Природно, що при оцінці ефективності АП необхідно враховувати кон'юнктуру споживчого ринку та його особливості. Але при кількісному вимірі ефективності АП необхідно поряд з іншими аспектами враховувати соціальну складову ефективності торгівлі, тобто практику товарного постачання населення, з метою максимального задоволення платоспроможного попиту.

Тому, на нашу думку, оцінювати ефективність АП як в цілому по торгівлі, так і в окремій організації торгівлі слід, враховуючи існуючу в торгівлі взаємозв'язок і взаємозалежність соціальної та економічної ефективності (рис. 1).

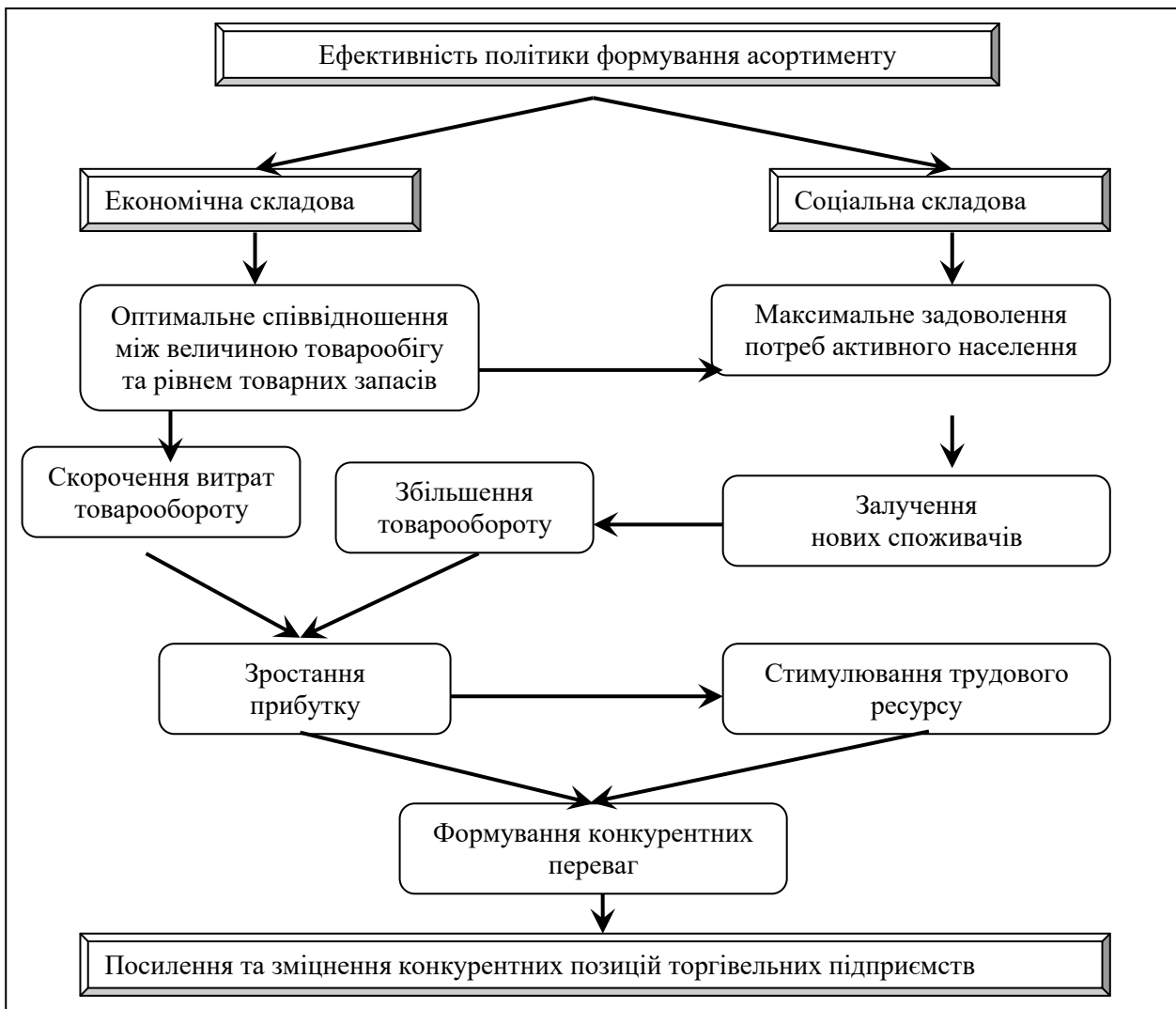

Рис. 1 Алгоритм оцінки ефективності АПТТ (Розробка автора)

За представленим алгоритмом, ефективність АП передбачає оптимальне співвідношення між рівнем товарних запасів і величиною товарообігу, що, в свою чергу, сприяє скороченню витрат обігу і максимального задоволення платоспроможного попиту населення.

Таким чином, соціально-економічна ефективність АП торговельної мережі являє собою відношення між корисним ефектом від споживання товару при використанні його споживачем і витратами торгової мережі на доведення товару до споживача.

Література

1. Бабич Т.Н. Прогнозирование и планирование в условиях рынка: Учебное пособие / Т.Н. Бабич, И.А. Козьева, Ю.В. Вертакова, Э.Н. Кузьбожев. - М.: НИЦ ИНФРА-М, 2013. - 336 с.
2. Бузукова Е. А. Ассортимент розничного магазина: Методы анализа и практические советы / Е.А. Бузукова. - СПб и др.: Питер, 2007. - 172 с.
3. Гармидер Л. Д. Исследование формирования товарного ассортимента предприятия / Л. Д. Гармидер, И. О. Самай // Академический обзор. – 2016. – № 1. – С. 111-118.
4. Салихова Р. Р. Управление конкурентоспособность торговых организаций на основе регулирования их эффективности: дис. ... канд. эконом. наук. – М., 2014. – 160 с.
5. Петрович Михаил Владимирович. Ассортиментная политика и национальный менеджмент. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://beldumka.belta.by/isfiles/000167_58119.pdf

АВТОБІОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.

Риженко К.В.,

аспірант

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

У середині ХІХ ст. формуються засадничі принципи національної автобіографіки, котра поступово утверджувалася в правах особливого літературного жанру. Про це свідчить динаміка автобіографічного письма в творчості майже всіх відомих персоналій доби: П. Куліша, Т. Шевченка, М. Костомарова, М. Максимовича, Ю. Федьковича, П. Грабовського, М. Драгоманова, В. Антоновича, Олени Пчілки, І. Нечуя-Левицького, Д. Мордовця, О. Барвінського, Б. Грінченка, І. Франка, О. Кобилянської та ін.

Поштовхом до розвитку української автобіографіки ХІХ ст. стали значущі фактори громадсько-політичного життя українців, як діяльність і розгром Кирило-Мефодіївського братства, смерть Т. Шевченка та ін. Літератори не лише акцентували на своїй участі у конкретних суспільно вартісних подіях, відтворюючи їх крізь призму особистісних переживань, але й розширювали уявлення читача про епоху через фіксацію епізодів власної біографії, самопрезентували себе на тлі історії, що стало специфічною ознакою такого виду літератури.

Серед чинників інтенсифікації автобіографічної літератури – розвиток вітчизняної періодики, книговидання, літературної критики тощо. Видавці заохочували письменників презентувати себе у невеличких за об'ємом автопортретах, автобіографіях, в яких митці фіксували, а часом і осмислювали факти власного життя, представляли події свого минулого з позиції досвіду прожитих літ, причому не лише так, як вони їх пам'ятали, але і з певною метою,

в найвигіднішому ракурсі для іміджу своєї персони. Тому варіантів автобіографій у митця могло бути декілька, адже написані вони з різних причин і для різних реципієнтів.

Авторами перших автобіографій у новій українській літературі стали письменники, які розпочинали свій творчий шлях у руслі романтизму. На думку Ю. Луцького, «першенство» в цьому належить Пантелеймонові Кулішу, чия «Жизнь», написана 1868 року, і уривок автобіографії Костомарова 1890 р. «... є першими в Україні, коли не беремо до уваги коротких автобіографічних записок (Шевченко, 1860), або спогадів і мемуарів» [1, с.7].

Ще одним джерелом формування національної автобіографіки ХІХ ст. є традиції автобіографізму української літератури ХІІ-ХVІІІ ст., адже і Куліш, і Костомаров, і Шевченко, глибоко вивчали історичні джерела, були обізнані із зразками паломницької літератури, сповіді, хронічки, літопису, апології, щоденника тощо, органічними складовими елементами яких були: ретроспективний виклад історії життя автора, гомодієгетична форма нарації, тотожність автора і героя або наратора і автора, акцент на авторських рефлексіях, оціночне ставлення до давноминулих подій тощо.

Зразком для українського письменства стали також популярні автобіографії європейських митців, зокрема Гете і Руссо. Синтез національної та європейської традиції простежується в різних жанрових модифікаціях автобіографії - власне автобіографіях («Жизнь Куліша» П.Куліша, «Автобіографія» М. Драгоманова) та автобіографічній белетристиці: автобіографічних повістях (цикл «Воспоминания детства» П. Куліша, «Художник», «Музыкант», «Прогулка с удовольствием и не без морали» Т. Шевченка), автобіографічних оповіданнях (І. Франко зб. «Малий Мирон» і інші оповідання), автобіографічних романах («Владимирия, или Искра любви» П, Куліша) та ін.

Ознаками національної автобіографії ХІХ ст. є піднесено-емоційний тон оповіді, специфічне портретування, ідеалізація, акцент на унікальності й самотності автобіографічного героя, суспільно-громадському служінні своєму народові або увага до творчих, здебільшого літературних, досягнень.

Із розвитком літературної критики та видавничої справи розвивається жанр автобіографічного нарису, характерний коротким оглядом власного життєвого й творчого шляху автора. Як правило, ці твори писалися на прохання конкретних дослідників і видавців художніх творів, енциклопедій, довідників тощо. В українській літературі жанр автобіографічного нарису представлений з середини XIX століття автобіографічною заміткою Т. Шевченка, автобіографічними нотатками І. Франка, О. Кобилянської, Н. Кобринської та ін.

Автобіографії другої половини XIX ст. можна диференціювати на кілька структурно-типологічних моделей. Першу складають повномасштабні комплексні високохудожні автобіографії, які всебічно розкривають життєвий і творчий шлях авторів, як-от: «Жизнь Куліша» П. Куліша, «Автобіографія» М. Костомарова й «Автобіографія» М. Драгоманова. Вони побудовані за класичною схемою створення життєписів із вміщенням основних тематичних блоків: історія роду - відомості про батьків - народження і дитячі роки головного героя - особливості родинного виховання - домашня, шкільна, гімназійна й університетська освіта - професійна та суспільна діяльність - особисте й повсякденне життя тощо. Водночас вони містять блоки, типові саме для опису життєдіяльності людини XIX ст., зокрема участь у створенні й функціонуванні тогочасних українських громад, політичних і наукових товариств; згадки про арешти, ув'язнення й заслання, пов'язані з цією діяльністю; відомості про подорожі Україною з метою збору етнографічного, археологічного, фольклорного та іншого матеріалу, культурно-просвітницькими намірами тощо. Автобіографії цієї групи створювалися в переломні роки життя авторів і, як правило, вже в зрілому віці. Вони ставали своєрідним підсумком їх бурхливої наукової, педагогічної, громадсько-політичної, культурно-просвітницької, літературної й літературно-критичної діяльності. Спільними для цих автобіографій є апологічно-сповідальний характер, детальні роз'яснення особистих переконань авторів, пояснення мотивації їх дій та вчинків в тих чи інших суперечливих ситуаціях, тому оповідь чи розповідь переривається автокоментарями, монологами, вставними історіями тощо.

Автобіографії другої структурно-типологічної групи написані з суто практичною метою й були призначені, здебільшого, для потреб видавців, дослідників творчості, укладачів літературних енциклопедій тощо. Це невеликі за обсягом фактографічні тексти з невисоким ступенем художності, які фрагментарно подавали основні біографічні відомості, значно більше уваги приділяючи особливостям індивідуального авторського стилю, розкриттю творчої майстерні митця і наданню якнайповнішої бібліографії його літературних і літературно-критичних праць (йдеться, зокрема, про «Автобіографічний нарис» Т. Шевченка, «Автобіографічну записку» О. Потебні, «Автобіографію», «Дещо про себе самого» І. Франка, «Автобіографію» О. Кобилянської та ін.).

Синтетичну природу має фактографічно-сповідальна автобіографія Т. Шевченка (1960). Метою написання й оприлюднення цього тексту була актуалізація важливої суспільної проблеми - «сприяння боротьбі за прискінення царської реформи, для якої голос популярного в цілій імперії бувшого кріпака Шевченка був дуже актуальний» [1, с. 8], митець обмежився лише тими автобіографічними відомостями, які найточніше увиразнювали основний задум – підкреслити варварство антилюдської системи, направленої проти людини. З цієї причини автор уникає детального опису усього свого життя, що могло применшити антикріпосницький пафос твору.

Про розвиток автобіографізму громадянського звучання свідчить низка автобіографій І. Франка, зокрема автобіографічний нарис «Дещо про себе самого», сповнений авторських інтенцій, гірких почуттів і розчарувань – рисами, які вказують на спорідненість із сповідальним жанром: щирість, відвертість, емоційність. З іншого боку, автокоментарі власного життєвого досвіду та роздуми над актуальними питаннями патріотизму та псевдопатріотизму, долі та трагічного місіонерства справжнього патріота у своїй батьківщини.

Таке ж суспільно значуще звучання мали й «Автобіографія Івана Франка з його листа до М. Драгоманова» (1890), «Автобіографія Івана Франка, написана для Ом. Огоновського», «Автобіографія» Олени Пчілки,

«Автобіографія О. Кобилянської з листа до Фр. Ржегоржа» (1898), «Автобіографічні записки» та «Спогади про моє дитинство і молоді роки» В. Антоновича та ін. Головною метою їх створення було надання коротких автобіографічних відомостей про життя себе та детальної бібліографічної довідки з авторськими коментарями щодо власних публікацій.

Автобіографічна проза більшості письменників відзначається внутрішньою єдністю: провідною темою є соціальне життя дитини, навчання, коло захоплень та інтересів. У зображенні дискурсу дитинства митці використовували засоби інтервентної та екстервентної психологізації (внутрішня/зовнішня мова почуттів) тощо. Оповідання побудовані «у модусі спомину автора» (М. Легкий), тому, розповідаючи про певну подію, авторський наратор займає ретроспективну щодо дії позицію. Ретроспективна нарація допомагає розкрити психологію дитини. «Я»-оповідач зсередини розкриває причини її внутрішніх страждань. Дитячі відчуття переходять на рівень перцептивних вражень. Отже, психологію дитини автор передає через внутрішні переживання «Я»-оповідача».

Отже, спільними рисами жанру автобіографії XIX ст. є сповідальність, рефлексивність, психологізм, гомодієгетична нарація (від «Я» героя) та ін., самоаналіз, саморозкриття, саморефлексія – провідні способи самоозначення письменника в автобіографічній прозі, що уможлиблює більш повне уявлення про особистість митця.

Література:

1. Самі про себе: автобіографії видатних українців XIX-го століття / Ред. Ю. Луцький. – Нью Йорк: Вид. УВАН у США, 1989. - 327 с.

СУФІКСАЛЬНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ МІКРОТОПОНІМІВ-ІМЕННИКІВ
СМТ СТЕБЛІВ КОРСУНЬ-ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ
ОБЛАСТІ

Рябоконт Я.О.,

*студентка Навчально-наукового інституту
української філології та соціальних комунікацій
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

Дослідження слов'янської топонімії має досить тривалу історію, але найрезультативніші її набутки спостерігаємо в ХХ столітті, коли з'являється низка лінгвістичних праць, присвячених як загальним питанням топоніміки, так і її окремим класам. Серед найбільш актуальних проблем важливе місце посідають питання мікротопоніміки – вчення про власні географічні назви локальних об'єктів незначних обсягів та ареалів поширення. Увагу мовознавців привертають питання походження онімів, проблеми їхньої класифікації, аспекти онімного словотвору як у плані синхронії, так і діахронії, студії різних класів найменувань по регіонах (Д. Бучко, М. Габорах, К. Галас, Ю. Карпенко, В. Лобода, В. Лучик, Л. Масенко, Т. Поляруш, Я. Редьква та ін.).

Сучасні мікротопонімні студії усе частіше предметом своїх розвідок обирають морфолого-структурний напрям вивчення власних географічних назв, що ґрунтується на проблемах словотвору топонімів, дослідженні їхньої дериваційної структури, визначенні типів і моделей онімів на основі їхньої граматичної будови. Вибір такого характеру досліджень зумовлений низкою причин. По-перше, аналіз словотвірної будови мікротопонімів зокрема і топонімів загалом має велике значення для з'ясування історичного розвитку системи словотвору мови, дає змогу поширити і поглибити його вивчення, оскільки мікротопоніми містять у собі чимало цікавого матеріалу. По-друге, аналіз власних географічних назв за будовою з'ясовує відношення не лише між

топонімами й іншими словами мови, але й між самими топонімами як елементами мікросистеми в складі загальної лексичної системи мови [1, с.18].

На думку білоруського топономаста Я. Адамовича, необхідною умовою вивчення мікротопонімії будь-якої території є класифікація назв за формантами, що уможлиблює виокремлення основних словотворчих суфіксів, встановлення специфічних особливостей певної групи онімів із урахуванням їхньої семантики на конкретній території дослідження [2, с.28].

Студії над власними географічними назвами різних регіонів показують, що панівним способом творення топонімів у слов'янських мовах є суфіксація [3, с.68-85]. Це спосіб, при якому похідне слово утворюється за допомогою морфологічно вираженого показника топонімності – форманта, основним компонентом якого є суфікс.

У результаті словотвірного аналізу місцевих назв мікрооб'єктів на основі зіставлення їх із фактами апелювальної та ономастичної лексики ми встановили, що суфіксальні деривати оформлюють за допомогою топонімоформантів *-ець*, *-ик*, *-івк* та малопродуктивних *-ок*, *-щин(а)*, *-ин(а)*, *-іцьк*, *-иця*, *-учк*, *-ів*.

1) Модель із суфіксом *-ець*

На території смт Стеблів суфіксом *-ець* здебільшого оформлені мікротопоніми, похідні від географічних апелювувів, що пов'язані з особливостями флори: Більшість назв на *-ець* – це мікротопоніми, утворені додаванням *-ець* до апелювальної основи, ускладненої іменниковим суфіксом *-ин*, тобто форманта *-инець*: *поле Дубінець* < *дубіна*; *ліс Липчінець*, *ярок Липчінець* < *ліпа*. Рідко вживаються мікротопоніми, які походять від антропонімів: *урочище Митинець* < *Мітя*.

2) Модель із суфіксом *-ик*

Із суфіксом *-ик* (*-івк*) утворено власні географічні назви, в основах яких лежать лексеми на позначення особливостей місцевого географічного середовища – рослинності, рельєфу тощо. Майже всі вони походять від апелювувів на рельєфу та способів використання площі: *урочище Дівжик*,

струмок Дóвжик < *дóвгий*; *район Кру́глик* < *круглий*; *район По[л'á]ники* < *пóле*; *урочище Зóрики* < *зо[r'á]*.

3) Моделі з суфіксом *-івк(а)*

Практично на всіх слов'янських територіях поширені топоніми зі складним двохелементним суфіксом *-івк(а)*, що в різних мовах представлені формами *-овк(а)*, *-авк(а)*, *-ówk(а)* тощо. Він виник унаслідок перерозкладу між посесивною ад'єктивною основою на *-ов-* > *-ів-* та субстантивним суфіксом *-к(а)*.

З-поміж суфіксальних іменникових мікротопонімів, зібраних у смт Стеблеві, поширеними є назви на *-івк(а)*. Формантом *-івк(а)* утворені назви від прізвищ: *мікрорайон Корчаківка* < *Корчák* < *корч*; *куток Радківка* < *Рáдченко*; *куток Рáківка* < *Рак*.

Цікавим видається семантичний спектр лексем на *-івк(а)*: усі оніми, що мають аналізований словотворчий засіб, у місцевому мікротопоніміконі вживають на позначення кутків поселення і мали таке первинне посесивне значення: конкретно вказували на те, кому належало чи належить земельне угіддя, хто його заснував або був одним із перших поселенців. З часом це значення могло втрачатися.

4) Модель із суфіксом *-ок*

У мікротопонімії досліджуваної території зафіксована лише одна словотвірна модель на *-ок* – відантропонімна, що реалізована в утвореннях від чоловічих імен. В основі таких назв лежать апелятиви на позначення: *урочище Янóк* < *Ян*.

5) Моделі з суфіксом *-щин(а)*

Формант *-щин(а)* виник внаслідок явища перерозкладу прикметникового суфікса *-ськ-* та іменникового *-ин(а)* на означення місця (*nomina loci*). В українській мові XVI – XVII ст. назви на *-щин(а)* вживалися на позначення хуторів [4, с.339], тоді як у сучасній українській мові він виявляє продуктивність у творенні неофіційних назв областей, районів тощо.

Досліджували походження і поширення топонімоформантів *-щин(а)* / *-івщин(а)* // рос. *-щин(а)* / *-овщин(а)* // пол. *-izn(а)*, *-czyzn(а)*, *-szczyzn(а)*, -

owszczyzn(a) в слов'янських мовах М. Бірила, Т. Гаврилова, В. Лемцюгова, В. Ніконов, Т. Поляруш, А. Прищепчик, Г. Сафаревичова, П. Смочинський тощо.

Як з'ясували дослідники, названий формант і його похідні в мікротопонімії слугують для позначення найменувань просторових мікрооб'єктів місцевого характеру й територіально обмеженого функціонування, а саме: лісів, лук, полів, урочищ, рідше – балок, долин, ярів [5, с.38].

На території смт Стеблева суфікс *-щин(a)* є малопродуктивним. Більшість назв на *-щин(a)* – це мікротопоніми, утворені додаванням *-щин(a)* до апелятивної основи, ускладненої прикметниковим суфіксом *-ув*, тобто форманта *-увщин(a)*: *пасовисько Вітрувщина < вітер*.

6) Модель із суфіксом *-ин(a)*

На думку І. Ковалика, суфікс *-ин(a)* конкретизує загальне визначення простору, виражене початковим словом, наприклад: укр. *вершина, височина, цілина, щілина*, пор. *височінь, далечінь, широчінь*; рос. *вершина, равнина, целина*; білор. *раўніна, шчыліна, яміна* [6, с.11].

Як відомо, у відіменних та відпрізвищевих мікротопонімів цей формант має первісну посесивну семантику, чого не можна сказати про відапелятивні власні географічні назви на *-ин(a)*, де зазначений суфікс такої семантики ніколи не виражав. Зібрані назви мікрооб'єктів виникли приєднанням суфікса *-ин(a)* до апелятивів, що характеризують природно-географічні особливості місцевості: *садок Вербіна < верба*.

7) Моделі з суфіксами *-іцьк*

Ця група назв також нечисленна. Найменування мікрооб'єктів із названими дериваційними засобами мають також топографічне значення, вказують на фауну досліджуваної місцевості: *поле Оленіцьке < олень*.

8) Моделі із суфіксом *-иця*

Малочисельною є група мікротопонімів із суфіксом *-иця*, основа яких ускладнена додаванням прикметникового суфікса *-ов*. Ці найменування походять від апелятивів на позначення характеру місцевості: *річка Боровіця < бір*.

9) Моделі із суфіксом *-учк*

Найменування мікротопонімів з формантом *-учк* походять від апелютивів на позначення характеру рельєфу та процесів діяльності: *базар Товкучка < товкті*.

10) Моделі із суфіксом *-ів*

До цієї групи належить мала кількість мікротопонімів, що походять від термінів на позначення рослин та їх частин: *сmt Стеблів < стеблó*.

Аналіз мікротопонімів іменникового типу, утворених способом суфіксації, дає підстави стверджувати, що дериваційна система власних географічних назв тісно пов'язана із засобами апелютивного словотворення української мови. Специфіку виявляють деривати з окремими високочастотними суфіксами *-ець*, *-ик*, *-івк*. Із усіх суфіксальних іменникових похідних найвищу продуктивність мають похідні на *-ець*, що найчастіше є назвами полів, лісів та ярів, утворених від апелютивів на позначення особливостей флори. Суфікси *-ин(а)*, *-ок*, *-иськ(о)*, *-ник* служать для творення різних груп мікротопонімів і додаються в основному до апелютивних основ.

Література:

1. Поляруш Т. І. Розвиток методу словотвірного аналізу в сучасній топоніміці / Т. І. Поляруш // Питання ономастики Південної України. – К.: Наук. думка, 1974. – С. 15–20.
2. Адамович Я. М. Мікратапанімічныя назвы / Адамович Я. М. – Мінск: Вышэйшая шк., 1971. – 112 с.
3. Никонов В. А. Введение в топонимику / В. А. Никонов. – М.: Наука, 1965. – 180 с.
4. Никонов В. А. География русских суффиксов. Onomastica / В.А.Никонов. – Вроцлав – Краків, 1959. – С. 321–345.
5. Редьква Я. П. Еволюція топоформанта *-щин(а)* в слов'янських мовах та його рефлексі в регіональній історичній ойконімії / Я. П. Редьква // Λογος όνομαστικῆς. – 2006. – №1. – С. 37–45.

6. Ковалик І. І. Назви місця в східнослов'янських мовах у порівнянні з іншими слов'янськими мовами (nomina loci) / І. І. Ковалик // Слов'янське мовознавство. – 1958. – Т.2. – С. 5 – 37.

УДК 81'255.4

Філологічні науки

ДИТЯЧА ПРОЗА ВСЕВОЛОДА НЕСТАЙКА В РОСІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ (ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ)

Семічихіна В.А.

*Студентка соціально-гуманітарного факультету
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»
м.Маріуполь, Україна*

Фразеологізми займають особливе місце серед інших одиниць мовної системи. Вони виникають у зв'язку з потребою виражальних засобів комунікації – вербального вираження почуттів, емоційних оцінок, засобів емоційного впливу, влучних характеристик людини, предметів, явищ тощо. Фразеологізм виникає також у зв'язку з потребою конкретизації факту чи явища, яке названо словами. Тобто фразеологізм називає характеризує явище чи факт навколишньої дійсності, дає йому емоційну, морально-естетичну, динамічну оцінку. Фразеологізм- самостійна одиниця мови, характеризується фразеологічним значенням до того ж компонентним складом і граматичними категоріями.

Актуальність статті зумовлено тим, що фразеологія вивчена не до кінця. До того ж фразеологізми у перекладах зумовлена необхідністю поглибленого теоретичного й практичного дослідження фразеологічних одиниць. Перекладених на російську мову. Мета передбачає реалізацію таких завдань: розглянути сутність понять: “фразеологічна одиниця”, “фразема”, з'ясувати джерела їх виникнення; дослідити фразеологізми у творах В. Нестайко; порівняти переклад українських фразем на російську мову.

Отже, термін “фразеологізм” в сучасному мовознавстві як найменування семантично неподільного словосполучення слів та називає предмет чи явище і

дає їм оцінку. Фразеологізм може становити окреме речення або виконувати функцію члена речення. У художній літературі використовують фразеологізми різноманітні. Їх можливості можуть бути використані залежно від образної структури тексту, від тематичного завдання, від конкретних художніх і загальних стилістичних намірів письменника. Люблять використовувати фразеологізми гумористи та сатирики. Для них важливо поєднувати розмовну, стилістично понижену фразеологію. Письменники вдаються до використання одразу декількох стилів для створення комічного ефекту *І нащо ми стільки морозива влемурили!* [2] – *И зачем мы столько мороженого слопали!* [3]. Важливо підкреслити, що у всіх цих випадках фразеологізми вживаються в їх традиційній формі з властивим значенням. У творчості Всеволода Нестайка фразеологізми виділяють емотивну, експресивну та функцію оцінювання. Оскільки в різних комунікативних ситуаціях фразеологізм може використовуватися для вираження емоцій.

Фразеологізми, як елементи створення казкової оповіді на окремий розгляд, з погляду комунікативно обумовленого функціонування мовних знаків, завдяки інформаційному потенціалу відіграють у художньому мовленні значну роль. У зв'язку з цим фразеологічні одиниці, представлені в казкових повістях Всеволода Нестайка, написаних митцем упродовж усього його творчого шляху також можуть виступати предметом лінгвістичних досліджень.

Переклад фразеологічних одиниць в російській та українській мовах відбувається шляхом добирання семантичних еквівалентами та синонімів, а також відповідників фразеосполучення у мові перекладу. Переклад фразеологізмів за еквівалентами численний та різноманітний. Це зумовлено близькістю мов і культур.

У еквівалентних парах повна лексична відповідність, структурна однаковість, збіг стилістичної характеристики та поєднуваність форм. Лексеми, які входять до фразеологічних тотожностей - елементи спільного лексичного фонду: *золоті руки – золотые руки; из рук в руки – особисто від до рук*. Але фразеологізми української та російської мов відрізняються й реаліями, вид та

рід, вид та вид, різні метонімічні зв'язки, подібності з функції тощо.: *Сидить собі спокійнісінько і косу клепле* [2]. – *Сидит себе спокійненько и косу точит* [3]. У цьому реченні слово "клепати" (з'єднувати металеві частини чогось заклепками) у тлумачному словнику подається з поміткою "розмовна" [4, с.401]. Воно є непросторічним, і зовсім втрачає своє конотативне значення.

Основні способи перекладу фразеологічних одиниць – еквівалент, фразеологічний аналог, калькування, описовий переклад, контекстуальна заміна. Фразеологічний еквівалент – відтворення фразеологізма фразеологізмом, – найкращий засобом. Він можливий тоді, коли українська та російська мови запозичили фразеологічний зворот з інших мов. Переклад фразеологічним аналогом, тобто використання в українській мові фразеологічних одиниць, які мають те саме значення, але які побудовані на іншому. При такому перекладі слід враховувати, що український чинник повинен бути нейтральним щодо національного забарвлення. Калькування – спроба скопіювати образ і створити свою фразеологічну одиницю. При такому способі треба пам'ятати, що він повинен бути зрозумілим, метафоричне, переносне значення повинно виходити з прямого значення: *у малих дітей великі вуха*.

Фразеологічні одиниці у творах Всеволода Нестайка перекладаються за допомогою еквівалентів, буквальних перекладів, синонімів та спрощенням фразеологізмів до звичайної фрази. Наприклад, фразеологізм *Морозива я й у Васюківці можу скільки хочеш умилигати!* [2]. – *Мороженого и в Васюковке сколько хочешь* [3].

У російському виданні перекладено *скільки хочешь* [Лук'янов 2004, 146]. Українське просторічне слово "умилигати" просто вилучено при перекладі з російського контексту. Фразеологізм *хай їм грець* перекладено на російську мову *будь он неладен. Грець* - "диявол", "нечистий дух, домовик; паралич; припадок крикливиці; блазень" - похідне утворення від дієслова *грати*; [5.]. Назва зумовлена мимовільними незвичними рухами. *Будь он неладен* - выражение недовольства кем-либо, чем-либо [5]. А ось український фразеологізм *догори дригом* перекладено буквально *вверх ногами. І нащо ми вталапалися в цю справу?* [2] –

И зачем мы влезли в это дело? [3] – Слово "вталапатися" означає потрапити в неприємні обставини [4, с.164]. *Ускочили ми в халепу // попасть в передрагу.* [5].

Халепу - несподівана, прикра подія; біда, нещастя, неприємність [5, с.13] *Передрага* – неприємність, происшествие. [6]. Український фразеологізм *ускочили ми в халепу* [1,с.285] перекладено за допомогою відповідника в російській мові *попасть в передрагу*. [6.]. *Не встиг навіть оком зморгнути* на російську мову перекладено за допомогою відповідника в російській мові *и глазом не моргнул*. В іншому варіанті перекладу фразеологізм просто змінено на словосполучення «зовсім не задумався». Такі переклади зустрічаються доволі часто, але саме через таку заміну колоритність повістей та казок зменшується. Попри спорідненість мов фразеологізм перекладено відповідником. *Сидить собі спокійнісінько і косу клепає* – *Сидит себе спокійненько и косу точит*. У цьому реченні слово "клепати" (з'єднувати металеві частини чогось заклепками) у тлумачному словнику подається з поміткою "розмовна". За допомогою поєднання різних стилістичних прийомів у творенні фразеологізмів Всеволод Нестайко досягає в повісті гумористичного ефекту. Тому перекладати їх на російську мову складно. Не дивлячись на спорідненість мов відповідників можна й не знайти.

Фразеологізми - готові мовні одиниці відтворюються за потребою: *Старі люди правду кажуть: " Два хитрих мудрого не переважать "*. У деяких випадках спостерігається вживання лексичних варіантів одного й того самого фразеологізму, як-от: – *Ускочили ми в халепу!* – зітхнув Колько. – Втекли від рідних мам, а *втрапили до лихої Карги!*– У російському варіанті перекладу використовується відповідник, але вже більш нейтральний «*попасть в просак*». Це фразеологізм, як єдиний варіант перекладу, зустрічається різних контекстних умовах декількох оповідань. використовується у декількох оповіданнях.

До того ж В. Нестайко намагається максимально «осучаснити» їх, не забуваючи, однак, про національний колорит і створюючи сприятливі умови як для підсилення експресивного забарвлення тексту, так і для рельєфного зображення персонажів, увиразнення авторської оцінки подій, а й ґрунтовного

формування фразеологічного словника, сучасного українського мовця. Перекладаються фразеологізми за допомогою відповідників в російській мові та дослівно. Але, іноді все ж таки – контекст російського тексту спрощується, а колоритність тексту змінюється на нейтральність.

Нейтральність визначається, соціолінгвістичними чинниками: різні традиції, емоційно-оцінної інформація та виділення слова у контексті. Проте, на практиці часто важко дібрати в перекладі слово, що поєднує в собі і сигніфікативне і конотативне значення.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. І гол. Ред.. В27 В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ "Перун", 2004. С.14440.
2. Нестайко В.З. Тореадори із Васюківки. К.: "Веселка", 1990. 436 с.
3. Нестайко В.З. Тореадоры из Васюковки /пер. у укр. Лукьянов П.А.. – М.: "детская литература", 2004. – 429 с.
4. Сучасний тлумачний словник 2009, 401.(Електронний ресурс)-Режим доступу-<http://sum.in.ua>
5. Українсько-російський та російсько-український фразеологічний словник -1978р.-с. 447(Електронний ресурс)- Режим доступу (<http://stalivyrazy.org.ua/index2.php>)
6. Ушаков Д.Н. Толковый словарь современного русского языка. М.: Аделант, 2013. — 800 с. — (БШС. Библиотека школьных словарей).

ПРОБЛЕМИ ВІДТВОРЕННЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ

Сиченко В.В.*студент ННІ ФіЖ**Таврійський національний університет
імені В.І.Вернадського, м. Київ, Україна***Хромова В.С.***к. пед. н., доцент**Таврійський національний університет
імені В.І.Вернадського,
м. Київ, Україна*

На даному етапі інтернаціональна лексика має значний вплив на різноманітні сфери життя суспільства – науку, техніку, політику, спорт. Саме поняття «інтернаціональна лексика» розглядається по-різному: як «слова, які виражають поняття міжнародного значення та існують у багатьох мовах світу, зберігаючи близьке або спільне значення» [2, с. 56]; як слова, «які, розповсюджені у декількох, принаймні у трьох, неблизькоспоріднених мовах» [3, с. 58]; як поняття яке виникає і розвивається в певних умовах, коли успіхи і досягнення одного народу впливають на увесь світ [1] та ін.

Інтернаціональна лексика включає слова, які мають, як наслідок взаємовпливів або випадкових збігів, зовнішню схожу форму і деякі однакові значення в різних мовах. Такі слова як *accumulator, benzol, economic, element, energy, philosopher* загальнозрозумілі не тільки для носіїв англійської мови, а й для тих, у кого інша рідна мова. Це так звані інтернаціоналізми. Інтернаціоналізми набувають надзвичайно важливого значення в ситуаціях мовного контакту: штучного (в умовах вивчення іноземної мови в навчальному закладі) та природного (при вивченні іноземної мови шляхом безпосереднього спілкування з її носіями). Вони значно полегшують вивчення іншої мови, сприяючи здоланню мовних бар'єрів.

Вирізняють наступні варіанти класифікації інтернаціоналізмів: залежно

від зовнішньої і внутрішньої форми (повні інтернаціоналізми, напівзаховані інтернаціоналізми, напівінтернаціоналізми, імпліцитні інтернаціоналізми); залежно від внутрішньої форми (терміни-інтернаціоналізми, внутрішня форма яких співпадає в мовах, терміни-інтернаціоналізми, внутрішня форма яких співпадає частково в мовах, терміни-інтернаціоналізми, внутрішня форма яких не співпадає в мовах); залежно від перекладу (власне інтернаціоналізми, псевдоінтернаціоналізми.)

Розглянемо види за останньою ознакою. Власне інтернаціоналізми мають одне і теж значення в мовах оригіналу та перекладу. Інтернаціоналізми залишаються незмінними одночасно в вихідній і усіх приймаючих мовах (наприклад: англ. sport – спорт; football – футбол). Псевдоінтернаціоналізми мають в українській мові зовсім інше значення, ніж в інших мовах, ширше або вужче значення (наприклад: complexion – колір обличчя, комплекція – будова тіла) [4].

При перекладі текстів, що містять інтернаціональні елементи, перевага надається різним способам перекладу. При перекладі інтернаціоналізми є певною мірою помічниками перекладача, а псевдоінтернаціоналізми доволі часто називають «хибними друзями перекладача».

Перші спроби описати лексичні інтернаціоналізми та «хибних друзів перекладача» було зроблено в кінці XIX – на початку XX століть. Проте, протягом тривалого часу цей важливий шар мовних засобів розглядали як виключно європейське явище. Новий етап у розробці цієї проблеми почався з кінця 50-х років XX століття, коли було встановлено найбільш суттєві ознаки інтернаціоналізмів та «хибних друзів перекладача».

Проблеми відтворення інтернаціональної лексики пов'язані, перш за все з існуванням псевдоінтернаціоналізмів. Історично псевдоінтернаціоналізми є результатом взаємного впливу мов, або виникають в результаті випадкових збігів. Загальна кількість псевдоінтернаціоналізмів та роль кожного з можливих джерел в їх виникненні виявляються різними для кожної конкретної пари мов, залежно від їх генетичних та історичних зв'язків. В англійській та українській

мовах слова такого типу нараховують кілька тисяч і в більшості випадків становлять прямі чи опосередковані запозичення із спільного джерела. Стикаючись з псевдоінтернаціоналізмами в англійській та українській мовах, ми найчастіше маємо справу з багатозначними словами, які є характерною рисою сучасної англійської мови і менш властиві українській [4]. Наприклад, при перекладі слова *conductor* ми маємо наступні варіанти: 1) кондуктор (власне інтернаціоналізм); 2) диригент (псевдоінтернаціоналізм); 3) керівник (псевдоінтернаціоналізм). На практиці такі слова викликають великі труднощі у перекладачів і доволі ускладнюють саме процес перекладу, тому що при їх перекладі, в першу чергу, напрошується відповідне інтернаціональне слово в українській мові, а перекладач часто випускає з виду інші значення цього слова та іншу сферу його вживання.

Разом з тим, не всі проблеми відтворення інтернаціональної лексики пов'язані з псевдоінтернаціоналізмами. Також результат відтворення значення лексики не завжди можна назвати «відповідним перекладом», тому що це може бути повна заміна мовою перекладу лексичних одиниць вихідної мови (*atom* – атом, *plan* – план, *professor* – професор). Крім того, переклад інтернаціональних лексем іноді може залежати від зразку встановленого стереотипу, згідно з яким вони, у більшості випадків, запозичуються мовою перекладу. Тому у процесі відтворення інтернаціональної лексики на рівні як мови, так і мовлення до уваги треба брати кілька факторів: а) будову, б) джерело походження, в) звукову та орфографічну форму інтернаціоналізмів в обох мовах[4].

Отже, для відтворення інтернаціональної лексики і передачі значення власне інтернаціоналізмів можна використовувати буквальний переклад (транслітерацію), транскрибування, описовий переклад та переклад шляхом заміни інтернаціоналізмів синонімами. Вибір кожного з них залежить від узгодження системи їх правопису з фонетичними правилами, що історично були закладені в певній мові перекладу.

Найскладнішими для перекладу є псевдоінтернаціоналізми або «хибні друзі перекладача», які при перекладі українською мовою можуть мати ширше,

вужче або ж зовсім інше значення. Саме їх значення і вживання у певному контексті складають основну проблему для перекладача, бо сутність однокореневого еквіваленту у мові перекладу може абсолютно не співпадати або бути тільки одним з великої кількості інших варіантів перекладу даної псевдоінтернаціональної лексеми. Переклад псевдоінтернаціоналізмів вимагає особливої уваги з боку перекладача, який повинен досконало володіти своєю рідною мовою.

Література:

1. Фёдоров А.В. Основы общей теории перевода // Лингвистические проблемы. 5–е изд. – М., 2002.
2. Основы перекладу: драматичні та лексичні аспекти / Під ред. В.К. Шпак. – К., 2005.
3. Ребрій О.В. Перекладацький скоропис: Навч. посібник / Під ред. Л.М. Черноватого, В.І. Карабана. – Вінниця, 2002.
4. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 448 с.

УДК 81-26

Філологічні науки

ВЛАСНІ НАЗВИ - ТОПОНІМИ

Соколовська І.О.

студент ННІ ФіЖ

Таврійський національний університет

імені В.І.Вернадського,

м. Київ, Україна

Аналізуючи різні теорії власних назв відзначається, що відсутність їх єдиної концепції пояснюється відмінністю вихідних положень і методів їх творців, а також тим, що пошуки велися часом в діаметрально протилежних напрямках. Крім того, багато теорій створювалися на недостатньому фактичному матеріалі, відірваному від живого вживання.

Більшість власних імен цілком або частково походять від загальних, внаслідок чого їх семантика складніша. Створюючи на базі загальних, власні імена вживаються не в тому ж значенні, що і останні, тому їх не можна розглядати в одному ряду. Власні імена є скоріше не граматичною, а лексичною категорією, оскільки саме лексичні категорії виявляють тенденцію до інваріантності щодо перекладу.

Власні імена входять в лексичну систему будь-якої мови як особливого класу слів, що володіє рядом специфічних ознак. Будучи мовним фактом, імена власні підкоряються в принципі внутрішнім законам конкретної мови, разом з тим виявляють своєрідність. Особливості цього класу слів необхідно враховувати на всіх рівнях мовного аналізу, як в плані змісту, так і в плані вираження [1, с. 75].

Особливе становище власних назв у мові, інтерес, який вони викликають у дослідників, привели до формування ономастики, що склалася до теперішнього часу в самостійну лінгвістичну дисципліну з чітко окресленим колом проблем і своїми власними дослідними методами.

Одним з актуальних завдань ономастики є дослідження мовних особливостей власних імен, які складаються, з одного боку, з урахуванням системних можливостей даної мови, а з іншого - з урахуванням потреб і можливостей даної ономічної системи [2, с.8].

Серед власних імен найбільше топонімів. Оскільки топоніми - це слова, то вони, очевидно, мають усі ті категорії, якими володіють слова мови взагалі. Але, будучи частиною словникового складу мови, топоніми разом з тим входять в його своєрідне підрозділ, який носить назву «власні імена».

Топоніми займають особливе місце в лексичній системі мови. Це не просто різновид власних імен, а власні імена особливого роду.

Предмет топоніміки - географічні назви - стабільний. А зміст топоніміки надзвичайно динамічний, тому що воно відображає зміни в предметі, виявлені в міру його пізнання. Топоніміка, синтезуючи результати різних досліджень географічних назв тієї чи іншої країни, «організовує» ці дані, виявляє специфіку географічних назв [3, с. 1].

Можна стверджувати, що вивчення топонімів як частини словникового складу мови, їх семантики, структури, функцій, тобто всього того, що їм властиво як лінгвістичним одиницям, має бути безпосередньо пов'язане з вивченням історії даного народу і географії території. Топоніми, вказуючи на окремі одиничні предмети, не називають класи однорідних предметів, а є гранично локалізованими словами і найтіснішим чином пов'язані з одиничними географічними поняттями. Ці особливості топонімів дозволяють їм мати значну автономію всередині лексичного складу мови

Література:

1. Орёл Максим Александрович Новое в переводе имен собственных (на материале газетных заголовков). – Филологические науки. Вопросы теории и практики Тамбов: Грамота, 2008. № 1 (1)

2. Неклесова, Валерія Юріївна. *Когнітивна природа власних назв на позначення часу*. 2010. PhD Thesis. Валерія Юріївна Неклесова.

3. Карпенко, Юрій Олександрович. Стилістика топонімії. 2008. Режим доступу: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/4428/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%BF%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%A%20%D0%9E.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

УДК 821.161.1

Філологічні науки

ГОЛОВНІ РИСИ ПРОБЛЕМАТИКИ РОМАНУ О.І. СОЛЖЕНИЦІНА «В КОЛІ ПЕРШОМУ»

Ступницька Н.М.,
кандидат філологічних наук, доцент
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
м. Харків, Україна

На думку О.Б. Єсіна [1], проблематика – це сфера, в якій проявляється авторська концепція світу і людини, де відбиваються роздуми і хвилювання письменника і тема розглядається під певним кутом зору, саме у проблематиці

максимально проявляється авторська індивідуальність. Письменник не просто торкається тієї чи іншої теми у своєму романі, але дає читачеві можливість сформулювати власне відношення до цього питання.

Мета даної статті – виявити основні риси проблематики роману О.І. Солжениціна «В колі першому», показати особливості розуміння і художнього втілення письменником екзистенційних і онтологічних категорій.

Окрім великої кількості персонажів роман «В колі першому» має й тематичну насиченість. Кожен образ і епізод присвячений тій чи іншій темі, спрямовані на поглиблене розуміння світоглядної позиції автора й характерних рис сучасної йому дійсності. Тематика твору дуже різнобічна – це й суспільно-політичні, освітньо-виховні й моральні проблеми, які стояли перед країною в той час і не втратили актуальності й у наші дні.

Вважаючи основною ідеєю роману долю народу, найважливішим постулатом твору є питання дяді Авеніра про межі патріотизму.

Під патріотизмом розуміють соціальне відчуття, сенсом якого є любов до вітчизни, гордість за її минуле, теперішнє, майбутнє, готовність захищати її. Однак, трактування цього поняття має певну варіативність, що закладено у самому слові «розуміння», в термінологічному значенні якого закладено дуалізм. Це, по-перше, здатність осягнути зміст і значення будь-якого явища і той результат, що було досягнуто завдяки цьому. По-друге, специфічний стан свідомості, що викликаний зовнішніми або внутрішніми впливами, яке фокусується суб'єктом як впевненість в адекватності відтворених уявлень і змісту впливу.

Солженицін наполягає на необхідності національного самозбереження народу. Тверський дядечко чудово розуміє подвійність перемоги у Великій Вітчизняній війні: «Мы родину отстояли – и мы ее потеряли» [2, с. 465]. Солженицін розповідає про Другу світову війну не з традиційної точки зору, говорячи лише про героїзм народу, але згадує й про прояви боягузтва. Знаходячись в евакуації, Клара Макаригіна відчувала, що найкращі люди пішли на фронт, а чоловіки, що поїхали у евакуацію намагалися зберегти життя будь-

якими засобами. Клара відчувала, «...будто сток нечистот оmyвал ee здесь, чистота же подвига и вершина духа – вся ушла за пять тысяч верст» [3, с. 303].

Без сумніву є схожість у світогляді Авеніра і Нержина. «Всю землю нам баррикадами перегородили! – сердился Нержин. – Вот в этом и ужас! Ты хочешь быть гражданином вселенной, ангелом поднебесья – так нет же, за ноги дергают: кто не с нами, тот против нас! Оставьте мне простору! Оставьте простору!» [4, с. 353]. Справжнім патріотизмом, любов'ю до батьківщини, зумовлено страх дяді перед атомною бомбою в руках більшовицького уряду.

Неможна давати бомбу у руки божевільного уряду – розмірковує Інокентій. Роздуми про зраду й про вчинок Володіна, змушує замислитися над сутністю патріотизму. Солженіцин відроджує тут проблему, що сягає ще античності. Чи зобов'язаний патріот підкорятися тиранові? Вчинок Інокентія – це бунт проти більшовицького правління. Письменник каже, що справжні патріоти не слугують режиму, що руйнує країну і здатний зруйнувати планету цілком заради забаганки тирана. Володіна будуть звинувачувати саме у зраді Батьківщини, хоча він так вчинив, намагаючись принести користь Росії. Така підміна понять, що була широко розпропогована більшовиками, не давала людям можливості вірно зрозуміти не тільки вчинок Інокентія, але й дії уряду. Солженіцин пише: «А мы понимаем патриотизм как цельное и настойчивое чувство любви к своей нации со служением ей не угодливым, не поддержкою несправедливых ее притязаний, а откровенным в оценке пороков, грехов и в раскаянии за них» [5, с. 64]. Справжня велич народу висловлюється не в показових заходах, а у рівні внутрішнього розвитку кожного окремого індивіда і всього суспільства в цілому.

Особливість солженіцинської оповіді полягає в тому, що теми, якими насичений роман, представлені у системі: говорячи про патріотизм, не можна не згадати про добро і зло, міркування про сенс життя і виховання вкладено в уста багатьох героїв і пронизують усю тканину твору.

Солженицин будує оповідь таким чином, щоб боротьба між Добром і Злом із сфери особистих відносин переходила у вселенське і сприймалася як

боротьба світового Добра зі світовим Злом. Світогляд письменника сформувався на основі християнської релігійної традиції й переосмислення історичного розвитку Росії. Солженицін виходить з розуміння про первинну упорядкованість буття, яке зазнало агресії деструктивних начал, вважаючи, що Добро первинне, а Зло – вторинне. Розуміння того, що духовна нестійкість, нечіткість у розмежуванні добра і зла призводить до зниження, змінення й переродження духовної основи людини, яка спирається на деякі невизначені у своїй реальній сутності абстрактні ідеї, знаходить втілення у романі «В колі першому». Віра в абсолютну моральність, що досягається особисто й інтуїтивно, проходить крізь весь роман.

З точки зору Соженіцина, нам потрібне національне опам'ятовування, самопізнання та суспільно-культурна актуалізація цінностей Православ'я. Особливу роль в цьому відіграє слово, оскільки тільки воно, на думку письменника, здатне привести людину до внутрішньо усвідомленої необхідності дотримуватися принципів моралі й будувати власне життя, керуючись моральними устоями. У слові зливаються знання минулого, теперішнього, майбутнього, які можуть бути протиставлені моральній ентропії й руйнуванню культури.

За усіма «спотвореннями» і «знівеченнями» письменник і герої, що близькі йому за світоглядом, намагаються побачити сліди втраченої досконалості. Саме з цим пов'язана віра автора у силу слова. Ставлячи моральність на перше місце, Нержин (один з героїв роману «В колі першому») звертається до християнського віровчення. «...Ведь помните: в Начале было Слово. Значит, Слово – исконней бетона? Значит, Слово – не пустяк?» [6, с. 687]. Нержинська віра у слово співзвучна з першими строками Євангелія від Іоанна: «В начале было Слово, и Слово было у Бога, и Слово было Бог» [7, с. 100]. Солженицін закликає до терпимості у тій же мірі, що й до принциповості. Розуміючи природу оман і забобонів, він розуміє і способи боротьби з ними, які є більш дієвими і радикальними, ніж безпосереднє насилля.

В. Амлинський відзначає, що «людей уничтожали не только в тюрьмах и

лагерях. Была еще и другая форма уничтожения, та глубокая психологическая, нравственная деформация, дух которой не изжит и сейчас.

Павлик Морозов, ставший героем; образ пионера-доносчика, которым воспитывали не одно поколение – это не символ стойкости, классовой сознательности, а символ узаконенного и романтизированного предательства» [8, с. 53]. Людська свідомість робилася жорстокою, позакласовий гуманізм оголошувався стороннім, шкідливим, дрібнобуржуазним.

Для формування таких громадян потрібна була відповідна система освіти та виховання. Солженіцин знав радянську систему освіти не з чуток, оскільки сам тривалий час пропрацював шкільним вчителем. Він розкриває недоліки цієї системи, використовуючи внутрішню мову персонажів. Клара Макаригіна після закінчення школи мала труднощі із визначенням подальшого шляху. Письменник підкреслює, що це було явищем повсюдним, діти виходили зі школи, не маючи гарних знань і не маючи любові до жодної з наук. «Впрочем, среди однокурсниц (мальчиков было мало) не одна она оказалась случайная, век такой начинался: ловили синюю птицу высшего образования, и не попавшие в авиационный институт переносили документы в ветеринарный, забракованные в химико-технологическом становились палеонтологами» [9, с. 306]. Отримавши освіту за спеціальністю, яку вони не любили, випускники, за словами Клари, збиралися працювати «как придется» [10, с. 306], що не сприяло якісному виконанню роботи.

Говорячи про освіту, автор розпочинає зі школи. Письменник наводить як приклад викладання літератури, оскільки розуміє, що саме шляхом залучення до світової скарбниці художнього слова, можна виховати духовні якості дітей. Концепція вивчення літератури, що склалася за радянських часів, розглядала твори письменників, у першу чергу, з точки зору їх ідеологічної благонадійності. Подібне ставлення тільки відвертало дітей від читання. Але цього і не треба було робити, достатньо було переказати критичні статті про того чи іншого автора, які було розміщено у підручнику. Таким чином, з раннього дитинства закладалась думка, що немає необхідності знати предмет, про який

ведеш мову, головне, висловити офіційну точку зору. Солженіцин розкриває загальний принцип організації навчання у школі і у ВНЗ. Порядок у навчальному закладі полягав у тому, щоб мало місце дотримання усіх зовнішніх атрибутів навчання, однак царювало б начотництво та кар'єризм. Навчання повинно було бути відсутнім, але ця відсутність повинна бути непомітною.

Слід зазначити, на нашу думку, і сумну послідовність, яка доволі чітко простежується у романі Солженіцина, а саме: тотальне незнання поширювалося зі школи до ВНЗ. Зі слів однієї з героїнь твору (Серафіми Віталіївни) ми дізнаємося, що студенти, по закінченні інститутів дуже боялися самостійної роботи і, навіть, раді були виконувати обов'язки по спостереженню замість виконання своїх професійних обов'язків. На перший погляд образ Сімошки доволі простий і однозначний, що й спричинило недостатність уваги до нього у багатьох роботах. Але, ми вважаємо, що в образі Сіми Солженіцин втілює концепцію Достоевського про неможливість достеменного пізнання людини, оскільки готовність працювати на МДБ йде пліч о пліч з готовністю зберегти все, що написав Нержін, незважаючи на небезпеку. Солженіцин не осуджує Сіму, не висловлює власної думки, він примушує нас розмірковувати і ще раз дійти висновку про те, що кожна людина містить у собі добро і зло, боротьба між якими проходить постійно, що тільки людині вирішувати, хто вийде переможцем.

Зібраний у даній статі матеріал дозволяє зробити висновок, що проблеми, які знайшли своє відображення у романі «В колі першому», не втратили актуальності і в наш час. Говорячи про ту чи іншу проблему, Солженіцин не пропонує єдиної правильної думки, а допомагає замислитися над теперішнім та майбутнім, глибше усвідомити психологію персонажів, наблизитися до розуміння взаємозв'язку та взаємообумовленості усіх подій.

Література:

1. Есин А. Б. Принципы и приемы анализа литературного произведения: учебное пособие [для студентов и преподавателей филологических факультетов, учителей-словесников] / А. Б. Есин. – [3-е изд.]. – М.: Флинта, Наука, 2000. – 248 с.

2. Солженицын А. И. В круге первом: [роман] / А. И. Солженицын. – М.: Художественная литература, 1990. – 765, [1] с. – (Текст).
3. Там же. – С. 303.
4. Там же. – С. 353.
5. Солженицын А. И. Публицистика: в 3 т. / А. И. Солженицын. – Ярославль: Верхне–Волжское кн. издательство, 1995. – Т. 1: Статьи и речи. – 1995. – 720 с.
6. Солженицын А. И. В круге первом: [роман] / А. И. Солженицын. – М.: Художественная литература, 1990. – 765, [1] с. – (Текст).
7. Библия. Книги Священного Писания Ветхого и Нового Завета. Канонические. [Перепечатано с Синоидального издания]. – Chicago, USA. – 1990. – 1226 с.
8. Амлинский В. И. «На заброшенных гробницах» / В. И. Амлинский // Юность. – 1988. – № 3. – С. 50–61.
9. Солженицын А. И. В круге первом: [роман] / А. И. Солженицын. – М.: Художественная литература, 1990. – 765, [1] с. – (Текст).
10. Там же. – С. 306.

УДК 808.51:061.2

Філологічні науки

ОСОБЛИВОСТІ СПІЛКУВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Троян А.О.,
к.філол н., доцент
Михайленко В.І.,
аспірант

*Одеський державний екологічний університет
м.Одеса, Україна*

Мовна проблема сучасної молоді це вживання сленгу, жаргону, ненормативної лексики. Сленг – це різновид розмовної мови, яку суспільство оцінює як підкреслено неофіційну і яка характеризується динамічною зміною

лексичного складу, що поповнюється за рахунок аргю, жаргонізмів, вульгаризмів та неологізмів. До утворення великої кількості молодіжних студентських новотворів (сленгізмів) призвели такі явища, як демократизація українського суспільства, соціальний розвиток, поширення масової культури, нові віяння в культурі тощо. [1,с.31]

Сленг кожної історичної епохи відображав риси часу. Сленг 60-х був наслідком підвищеного інтересу до наркотиків, музики. У сленгу 80-х переважали слова, що стосувалися грошей та роботи. Єдиного і всеосяжного визначення сленгу немає і дотепер. [2]

Сленгові слова та вислови є досить різноманітними і відмінними у різних групах людей. Наприклад, лексему “розуміти” в одній компанії звикли замінювати словом “шарити”, а в іншій – “розчехлятися”. Для вираження подиву одні використовують слова “я в шоке”, для інших характернішими є слова “я холодний”, “я в трансі”, “ти що гоніш?” і навіть “хай мене покрасять”.

За своєю природою молодіжний сленг швидкозмінний, підвладний моді. Без лексичної фіксації він приречений на зникнення, оскільки сленгізми швидко з'являються та швидко зникають. Це доводить актуальність і доконечну потребу теоретичного і лексикографічного опрацювання сленгу, який став основним засобом спілкування молоді.[1.с.31-33]

З цією метою було проведено невелике опитування серед студентів Одеського державного екологічного університету про вживання сленгізмів та діалектів на території України. Ось його результати:

1. СМТ Красні Окни, Одеська область. На території цього міста домінуюча частина населення розмовляє на українській мові, тому українські сленгізми тут знають не з чуток. У ході опитування було виявлено , що фактично кожна людина, незалежно від віку вживає сленг. Діалекти використовують ,в основному, дорослі люди. Найпоширенішими прикладами сленгізмів молодих людей є такі: «страждати фігньою» (байдикувати), «на халяву»(задарма) , «на шару», «гнати беса» (веселитися). Серед студентської молоді дуже цікаві мовні модифікації, такі, як: «по биріку» (швидко), «іди

броди», «засунься» (геть звідси), «рамси поплутати» (знахабніти), «повний карамболь» (щось незвичайне).

2. Місто Сарни, Рівненська область. Деякі з вищезгаданих сленгізмів вживаються і на цій території. Також в цьому місті використовуються наступні сленгізми та діалекти: «курьохкати звідсіля» (йти геть), «файка» (цигарка), «бабки відбити» (повернути борг), «качумайло» (байдужа людина), «кидалово» (обман), «фалувати» (схиляти до чогось), «бомба» (все дуже добре).

3. СМТ Чечельник, Вінницька область. На цій території дуже багато сленгізмів, майже всі вищезгадані там вживаються. Серед студентів цієї області також вживаються наступні мовні новотвори: «забийся в куток і покрійся пилюкою»; «зроби так, щоб я тебе шукав»; «ти на кого хліб крешеш» (бочку каш); «тебе плющить, як камбалу»; «закрий піддувало»; «закрий пельку на петельку»; «розчипірка» (парасолька); «гринька» (гривня) «бараболя» (картопля).

4. Місто Сміла, Черкаська область. З цієї місцевості в словник сленгізмів можна записати такі вислови: «рагуліссімо» (дуже висока ступінь дурості), «архаровець» (бешкетник), «цуцик» (пляшка з алкогольним напоєм), «вбитий» (старий – про неістот), «фармазонити» (обманювати когось), «бильце» (спинка від ліжка), «на дроті, налляй» (наливай).

Не менш поширеними є інтержаргони та сленгізми, які утворилися внаслідок спрощення слів: «спс» (спасибі), «ок» (добре), «хрш» (від слова «хорошо»), «нет» (інтернет), «універ» (університет), «кури» (куратори), «адіки» (кросівки «адідас»), «галя», «галюн» (галюцинація), «клава» (клавіатура), «азек» (азербайджанець), «адмін» (адміністратор), «преподи» (викладачі), тощо. Основним їх джерелом є соціальні мережі [З.с.98].

Міграційні процеси сприяли тому, що в українській мові на соціально-політичній хвилі з'явилися слова російського походження (ватник, зашквар, бульбаш, шарага, бурса, общага, забійся, ульот, отпад, прикол, бабло, на фіг) Вони вживаються як серед молоді, так і серед дорослих.

В останній час у молодіжному сленгу використовуються нові слова іншомовного походження, поширені в Інтернеті, такі, як: пости, поститься,

лайки, лайкнуть, селфі, флешмоб, квест, патимейкер, драгута, хайловий, фейковий, тренд, лайфхаки та інші.

Наявність сленгу свідчить, що у мові відбувається безперервна міграція мовних одиниць, перехід їх з одного лексичного розряду в інший, а яскрава експресія більшості сленгових слів робить їх особливо привабливими не тільки для певної соціальної групи, яка їх використовує, а і для оточуючих.

Сленгова мовотворчість як школярів, так і студентів не згасає, вона лише дещо видозмінюється в лексиці, семантиці, оновлюється разом з науково-технічним прогресом чи духовним регресом. Молодіжний сленг як соціолект - органічно частина української мови, один із функціональних стилів, яким послуговуються лише в окремих комунікативних ситуаціях, а студенти-носії мови. Серед них можна почути: «парнокопитні (студенти зооінженерного факультету), «бензопила» (скальпель), «соковижималка, овочерезка» (факультет плодощовніцтва) та ін. Зустрічаються у їх мовленні і сленгові фразеологічні засоби: «здати на шару» (легко скласти іспит); «роздавити сливу» - (випити водки); «рубати хвости» (відмовити в чомусь) . [3.с.99]

Як ми бачимо, сленг дійсно є дуже важливою і поширеною формою існування української мови. Це мовне явище потребує детального вивчення і фіксації, такої як словники, підручники, друковані видання. Зараз сленгізми привертають увагу багатьох фахівців. Результатом цього є велика кількість статей і наукових робіт на дану тему, навіть видання словників, у яких зібрані всі зафіксовані сленгізми та їх пояснення. Також існують сайти та інтернет-словники, де можна знайти значення багатьох з існуючих сленгізмів.

Безперечно, сленг негативно впливає на українську мову, тому що одними з джерел сленгізмів є вульгаризми, русизми, ненормативна лексика.

Використання сленгу свідчить про низький культурний рівень сучасної молоді. Словесний бруд, що заповнив мовлення нашої молоді, мовленнєвий примітивізм, вульгарщина - це виразні ознаки бездуховності. Українська мова може звучати по-простацькому і найвишуканіше. Кожен майбутній фахівець має вчитися пізнавати тонкощі рідної мови, її синонімічне багатство, багатство

фразеологічних зворотів та крилатих висловів, багатство прислів'їв, приказок про всі сторони життя [3,99].

Література:

1. Шумейкіна А. Сучасний український сленг: конотативний аналіз // Журнал Дивослово, 2012. –с 31-33.
2. Кондратюк О. Молодіжний сленг як мовне явище // Незалежний культурологічний часопис «І». - 2005, <http://www.ji.lviv.ua/index.htm> [Електронний ресурс]
3. Гриценко Т.В. Українська мова та культура мовлення. Навчальний посібник.-К.: Центр навчальної літератури, 2005.-289с.

УДК 070

Філологічні науки

КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОВІДОМЛЕНЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ АГЕНТСТВ

Федушко С. С.,

*доцент кафедри соціальних комунікацій
та інформаційної діяльності*

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

Керенович Л.М.,

*студентка кафедри соціальних комунікацій
та інформаційної діяльності*

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

Інформаційне агентство в сучасному світі - важлива складова в системі засобів масової інформації, яка відіграє ключову роль в галузі медійної журналістики. На сьогодні, спостерігається зростання потреб суспільства в інформації, яка відповідає таким критеріям, як точність, оперативність, достовірність. Інформація - основа всіх суспільно-комунікативних процесів. Тому, діяльність медійних структур є надзвичайно актуальною та

затребуваною, та повинна відповідати запитам суспільства, забезпечуючи інформаційні потреби в усіх галузях життєдіяльності.

Відповідно до закону України «Про інформаційні агентства», інформаційне агентство - це «zareєстрований, як фізична особа, суб'єкт інформаційної діяльності, що діє з метою надання інформаційних послуг» [1].

В зв'язку з перенесенням інформаційного поля в онлайн-простір (інтернет), інформаційні агентства, в основному, висвітлюють результати своєї роботи на сайтах. Відповідно, проаналізувавши частоту відвідуваності сайту певного інформаційного агентства, та дослідивши інші показники, можна зробити висновок про рівень рейтингу того чи іншого інформ агентства.

Зокрема, проаналізовано рейтинги таких провідних українських інформаційних агентств: Інтерфакс-Україна, УНІАН, УНН, ЗІК (табл. 1). Для проведення аналізу використано такі параметри: «кількість відвідувачів», «кількість переглядів», «відношення кількості відвідувачів до кількості переглядів».

Таблиця 1. Рейтинг інформагентств

Критерій/агентство	Інтерфакс-Україна	УНІАН	УНН	ЗІК
Кількість відвідувачів	1152639	10575227	2339807	2403854
Кількість переглядів	2555985	47008781	4849563	6379805
Перегляд./відвід.	2.2	4.4	2	2.6

Таким чином, згідно з отриманими результатами, наведеними в таблиці 1, видно, що інформаційне агентство УНІАН має найвищий рейтинг серед проаналізованих агентств. Це свідчить про високий рівень ефективності медіаповідомлень, які публікує ця організація завдяки. Адже, ефективне повідомлення (новина) - запорука успішної діяльності будь-якого суб'єкта в сфері медіа [2, с. 78].

Важливою рисою, що впливає на ефективність повідомлень інформантства є дотримання правил написання структурних елементів повідомлень, таких як: «слаглайн», «хедлайн», «дейтлайн», «лід», «саблід», «бекграунд» [3, с. 25].

«Слаглайн» - це компонент будови новини, що є першим рядком тексту повідомлення, основне завдання якого - чітко, стисле інформування читача щодо теми, проблеми, ключових аспектів інформаційного повідомлення.

«Хедлайн» - це короткий заголовок, призначений для висвітлення основної думки повідомлення.

«Дейтлайн» - елемент архітектури інформаційного повідомлення, що містить інформацію про автора тексту та подає контактні дані для взаємодії автора з читачем.

Лід - це структурна частина інформаційного повідомлення, що розташовується після заголовку та перед основним текстом, та виконує дві основні функції: інформаційну та мотивуючу.

«Саблід» - це структурний компонент новини, що виконує функцію «розкриття подробиць», тобто його роль - висвітлення подробиць фактів, подій з розташуванням у міру зростання їх значення в певному контексті повідомлення.

«Бекграунд» - це елемент структури повідомлення інформаційного агентства, що виконує доповнюючу функцію, яка проявляється в додаванні до тексту новини довідкової інформації, що допомагає краще розуміти зміст повідомлення читачем.

Також, структурна побудова повідомлень інформаційного агентства повинна відповідати відповідям на шість запитань, відповідно до формули «5W+1H» (рис. 1).

Складовими компонентами цієї формули є шість питань:

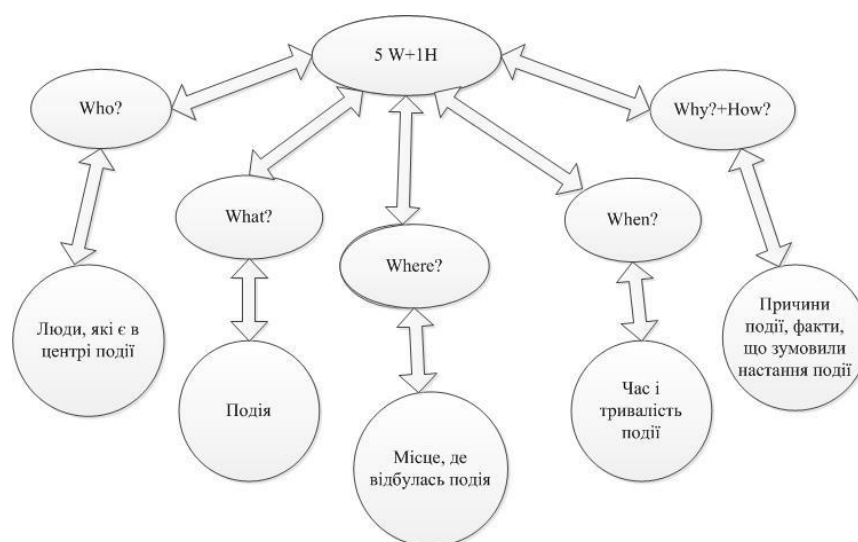
- 1) Who? (Хто?) - люди, які є в центрі події;
- 2) What? (Що?) - певна подія (підписання міжнародного договору, мітинг, заява уряду і т. д.)

3) Where? (Де?) - місце, де відбулась подія, територія, на якій відчуваються або будуть відчуватися наслідки події;

4) When? (Коли?) - час і тривалість події, очікуваний ефект у часі;

5) Why? (Чому?) - пояснення причин події;

6) How? (Як?) - опис фактів, що зумовили настання події, чи настали після неї.

Отже, до основних критеріїв ефективності текстових повідомлень інформаційного агентства належать такі основні параметри: дотримання правил написання структурних елементів текстового повідомлення, використання техніки «відповіді на шість запитань» у роботі медіа-структур, максимальна орієнтація на задоволення потреб читачів, а, отже, дотримання таких критеріїв, як «оперативність», «актуальність», «достовірність», та «доступність». Також, на ефективність новини впливає вибір засобів та способів її популяризації [4, с. 14]. Зокрема, на даний час, більшість медіа-компаній мають повноцінні сайти, які дозволяють своєчасно, доступно подавати необхідну інформацію читачам.

Література:

1. Закон України "Про інформаційні агентства" [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України № 13. - 1995. - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80>.

2. Яцух Н. Інформаційний ресурс як невід'ємна складова успішної рекламної діяльності підприємства / Н. Яцух, С. Федущко // Інформація, сс

комунікація, суспільство (ІКС-2016): матеріали V Міжнародної наукової конференції ІКС-2016, 19-21 травня 2016 р., Львів-Славське.- Львів: Видавництво НУ „Львівська політехніка”, 2016.- С.278-279.

3. Сікорська У.В. Проблеми відображення суспільно значимої інформації в мас-медіа / У.В. Сікорська, К.В. Усик, С.С. Федушко // Наука, освіта, суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 27-28 грудня 2016 р.) / ГО «Інститут інноваційної освіти»; Науково-учбовий центр прикладної інформатики НАН України. У 2-х частинах. - Київ: ГО «Інститут інноваційної освіти», 2016. - ч. 2. - с. 185-187.

4. Федушко С.С. Вплив комп'ютеризації на сучасну соціальну комунікацію // Студентські наукові записки. Серія “Філологічна”. - Острог: Видавництво Національного університету "Острозька академія". - Вип.2. - 2009. - с.247-251

УДК 80

Філологічні науки

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ УСПІШНОСТІ МОВЛЕННЕВОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ЛІНГВОПРАГМАТИЦІ

Чала А. О.,
*студентка факультету іноземної філології
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

В цивілізованому суспільстві ввічливість переважає у мовленнєвій комунікації та має соціальну цінність. Найважливішими загальними правилами мовного спілкування вважаються принцип кооперації Г. Грайса та принцип Ввічливості Дж. Ліча [5]. Як підтвердження важливості дотримання саме принципу Ввічливості, наводимо слова Г. Грайса, що ввічливість є запорукою ефективного спілкування, збереження дружніх стосунків та досягнення бажаного перлокутивного ефекту. За ігнорування будь-якої максими принципу

Ввічливості контакт між адресантом та адресатом може швидко порушитися і перерости у конфлікт [2, с. 222-223].

Актуальність наукового дослідження полягає в новизні пошуку впливу Ввічливості Дж. Ліча на успішність мовленнєвої взаємодії.

Щоб визначити вплив принципу Ввічливості на мовленнєву взаємодію, ми проаналізували публічні виступи членів Королівської родини Великої Британії.

Під час мовленнєвої взаємодії відбувається сприйняття та розуміння партнера по комунікації. Як нам відомо, мовленнєвий акт відбувається з певною метою, тому під час спілкування важливий вплив одного співрозмовника на іншого з метою досягнення певного результату.

Під ввічливістю розуміють чемність, дотримання правил пристойності у вчинках і в мовленні, вияв вихованості [3, с. 8]. У широкому розумінні ввічливість визначають як принцип соціальної взаємодії, що базується на повазі до партнера, врахуванні його інтересів, готовності надати допомогу [1, с. 13].

Принцип Ввічливості Дж. Ліча стосується мовленнєвого етикету і являє собою сукупність кількох максим:

1. Максима такту. Це максима меж особистої сфери. В ідеалі будь-який комунікативний акт передбачає певну дистанцію. Не слід розглядати теми, потенційно небезпечні (приватне життя та ін.).

2. Максима великодушності. Успішний комунікативний акт не повинен бути дискомфортом для учасників спілкування. Не слід зв'язувати партнера обіцянкою чи клятвою.

3. Максима схвалення. Це позитивність в оцінюванні інших. Якщо оцінка світу не збігається з оцінкою співрозмовника, то це помітно ускладнює реалізацію власної комунікативної стратегії.

4. Максима скромності. Це позиція неприйняття похвал на свою адресу. Однією з умов успішного розгортання комунікативного акту є реалістична, об'єктивна самооцінка. Надмірно завищені або занижені самооцінки можуть негативно вплинути на встановлення контакту.

5. Максима згоди. Це максима не опозиційності. Вона передбачає відмову від конфліктної ситуації для розв'язання більш серйозної проблеми – збереження предмета взаємодії, «усунення конфлікту» шляхом взаємного коригування комунікативних тактик співрозмовників.

6. Максима симпатії. Це позиція доброзичливості, яка створює сприятливий фон для перспективної предметної розмови. Недоброзичливість робить мовленнєвий акт неможливим [5].

Сформульовані максими не абсолютні. Сама по собі максима не забезпечує успішної взаємодії співрозмовників. Однак застосування описаних принципів дозволяє більш успішно організовувати мовленнєве спілкування, орієнтуватися на дотримання комунікативних та етичних норм.

Наведемо приклади з публічної промови герцога Кембриджського, Вільяма: *“I know that many of you have travelled significant distances from across the globe, a testament to Sandhurst’s global reputation, and I thank you for making the effort to join us here today”* [4]. В цьому уривку промови наявна максима симпатії для створення сприятливої атмосфери та максима такту для привернення уваги до події. Максими скромності та згоди присутні також у промові, що створюють передумови для успішної мовленнєвої взаємодії: *“... it is no accident that you are stood here today. Each of you has demonstrated the very special values that we look for in all those who lead our brave men and women. If you didn’t possess these values, you would not be commissioning today, so go forth with confidence in your own abilities”* [4].

В кінці виступу принц Вільям успішно використовує максими великодушності та схвалення для подяки солдатам: *“And I would like ... to thank your families and friends. The remarkable transformation ... would not have been possible without your steadfast support and encouragement ... but I want you to know that your country is extremely grateful for the sacrifices you make in order to protect the nation”* [4].

Отже, після аналізу публічної промови принца Вільяма можна стверджувати, що він досяг успішної мовленнєвої взаємодії завдяки використанню принципу Ввічливості Дж. Ліча.

Література

1. Беляева Е. И. Грамматика и прагматика побуждения: Английский язык: монография / Е. И. Беляева. – Воронеж: Изд-во Вор. ун-та, 1992. – 118 с.

2. Грайс Г. П. Логика и речевое общение // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. 16. Лингвистическая прагматика. – М.: Прогресс, 1985. – С.217-236.

3. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Я. Радевич-Винницький. – Львів: «СПОЛОМ», 2001. – 224 с.

4. A speech by the Duke of Cambridge at the Sovereign's Parade, Sandhurst [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.royal.uk/speech-duke-cambridge-sovereign%E2%80%99s-parade-sandhurst>.

5. Leech G. Principles of Pragmatics / G. Leech. – L., N.Y.: Longman Linguistic Library, 1983. – 250 p.

УДК 81-26

Філологічні науки

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Шевченко Н.О.

студент ННІ ФіЖ

*Таврійський національний університет
імені В.І.Вернадського, м. Київ, Україна*

Хромова В.С.

к. пед. н., доцент

*Таврійський національний університет
імені В.І.Вернадського,
м. Київ, Україна*

Переклад завжди відігравав істотну роль в історії культури окремих народів та світової культури в цілому. У наш час перекладацька практика у всіх

своїх різновидах здобула великих масштабів завдяки все зростаючій інтенсивності міжнародних контактів. Міжнародне співробітництво, яке охоплює всі сфери життя призводить до розвитку усіляких контактів між державами і різномовними суспільствами. За цих умов, істотно зростає роль перекладу, який впливає на економічні, суспільно-політичні, наукові, культурно-естетичні та інші відносини народів.

До недавнього часу питання перекладу економічних текстів не вивчалось досконально. Цей тип перекладу завжди розглядався в рамках науково-технічного перекладу. Сьогодні переклад економічної літератури відокремлюється від науково-технічного перекладу, і посідає особливо важливу роль у наш час. Майже всі установи співпрацюють з економічних питань з установами інших держав. Сюди можна віднести банки, валютні відділи та установи, організації з продажу або купівлі іноземної продукції, надання послуг.

При перекладі економічних текстів виникають лексичні, стилістичні та граматичні проблеми, які потребують свого вирішення [2, с.203].

Під лексичними проблемами маємо на увазі, відсутність еквівалентів в мові перекладу деяким одиницям похідної мови. Наприклад, слово *storecheck* не має еквіваленту в українській мові.

Стилістичні передбачають, що крім стилістично-нейтральних слів існують слова та словосполучення, використання яких лімітовано якимсь певними жанрами та типами мови.

Під граматичними розуміємо відсутність тих або інших граматичних засобів в одній з мов. Наприклад, деякі мови мають категорію подвійного числа [3, с.90] тоді, як англійська мова має тільки однину і множину. Також деякі труднощі можуть викликати категорії перехідності та доконогоного (недоконогоного) виду.

Також проблемою є те, що при перекладі економічної літератури маємо справу з формалізованими та менш формалізованими економічними текстами. До формалізованих можна віднести - бухгалтерську звітність, фінансові документи, літературу з економічної теорії, економіки підприємств. До менш

формалізованих відносяться - література з менеджменту, маркетингу. Формалізовані передбачають більш буквальний його переклад. При перекладі менш формалізованої економічної літератури слід передати думку, логіку, суть, послідовність міркувань.

Також увагу в економічній літературі треба приділяти неологізмам.

Так як, неологізми з'являються на базі вже існуючих у мові слів та морфем, то для їх перекладу треба добре знати засоби словотворення в англійській мові: надання вже існуючому слову ще одного значення; застосування словоскладання; функціональний перехід слова з однієї частини мови в іншу; процес створення дієслів за допомогою усікання суфікса корелятивних іменників; частково скорочені ініціальні скорочення.

Отже, вищевикладене дозволяє зробити висновок, що переклад економічного тексту – комплексний процес. Для вірної та точної передачі ідей треба не тільки знати у мові перекладу вірні слова, але й придати їм відповідну гармонічну форму. Перекласти означає виразити вірно та повно засобами однієї мови те, що вже виражено засобами іншої мови.

При цьому необхідно намагатись, щоб семантичні втрати були мінімальні.

Література:

1. Фёдоров А.В. Основы общей теории перевода // Лингвистические проблемы. 5–е изд. – М., 2002.
2. Основы перекладу: драматичні та лексичні аспекти / Під ред. В.К. Шпак. – К., 2005.
3. Ребрій О.В. Перекладацький скоропис: Навч. посібник / Під ред. Л.М. Черноватого, В.І. Карабана. – Вінниця, 2002.

ФАЛЬШИВІ ДРУЗИ ПЕРЕКЛАДАЧА В НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

*Шевченко О.О.**студент ННІ ФіЖ**Таврійський національний університет**імені В.І.Вернадського,**м. Київ, Україна*

За останні десятиліття інтерес лінгвістів до категорії слів – «фальшивих друзів перекладача» збільшився. Кількість помилок, що допускаються перекладачами в даній категорії слів, надзвичайно високо. Помилки даного характеру трапляються і у перекладачів-новачків так і у висококваліфікованих перекладачів. «Фальшиві друзі перекладача» дуже часто зустрічаються в науково-технічній літературі.

Таким чином, дослідження даної категорії слів обумовлюються потребами практики перекладу. З того часу для позначення даної категорії слів з'явилося безліч інших назв в різних мовах. Ще радянськими вченими були сформовані основні теоретичні положення, що стосуються цієї категорії слів і розроблені словники і посібники «фальшивих друзів перекладача».

Велика кількість лінгвістів-перекладачів інтерпретують міжмовні паралелі по-різному, називаючи їх помилковими еквівалентами, міжмовними омонімами, міжмовними аналогізмами, псевдоінтернаціоналізмами, псевдоеквівалентними словами чи фразами. Фальшиві друзі перекладача – це слова двох або більше мов, які з огляду на схожість їх форми і змісту можуть викликати помилкові асоціації. Як наслідок, це призводить до помилкового сприйняття інформації іноземною мовою, а при перекладі виникають такі проблеми, як спотворення сенсу, порушення лексичної сполучуваності, неточності у передачі стилістичного забарвлення, і слововживанні [1, с. 5].

Проблема «фальшивих друзів перекладача» в умовах науково-технічного перекладу набуває свої характерні особливості.

«Фальшиві друзі» в науково-технічних текстах характеризуються певною специфікою. Ця специфіка проявляється в кількісному складі помилкових друзів перекладача і в якісних характеристиках. Великий відсоток слів, що відносяться до категорії «хибних друзів перекладача», складають інтернаціоналізми.

Інтернаціоналізми – це слова, що зустрічаються в ряді мов і володіють в тій чи іншій мірі фонетичним, граматичним і семантичним подібністю. Інтернаціональна лексика науково-технічних текстів включає термінологічні та нетермінологічної лексичні одиниці.

Проте часто зустрічаються випадки, коли через невідповідність значень паралельних інтернаціоналізмів з'являються смислові та стилістичні спотворення при їх буквальному перекладі. Інтернаціоналізми можуть виступати як в ролі «справжніх друзів перекладача», так і в ролі «фальшивих друзів перекладача» [2, с.65]. Неодноразово зустрічаються помилки при перекладі інтернаціональних термінів і інтернаціональних загальнонаукових слів в науково-технічній літературі.

Однією з причин труднощів перекладу англійських текстів пов'язаних зі специфікою вживання англійських слів в різних країнах - Великобританії і США. Наприклад *gasoline*, у Великобританії «газолін», а в Америці - «бензин». Саме тому проблема «фальшивих друзів перекладача» з урахуванням умов науково-технічного перекладу набуває свої характерні особливості.

Можна відзначити, що «фальшиві друзі» в науково-технічних текстах характеризуються певною специфікою. Ця специфіка проявляється як в кількісному складі «помилкових друзів», так і в їх якісних характеристиках.

Інтернаціоналізми - це слова, що зустрічаються в ряді мов і володіють в тій чи іншій мірі фонетичною, граматичною і семантичною подібністю. Інтернаціональна лексика науково-технічних текстів включає як термінологічні, так і нетермінологічні одиниці [3, С. 48].

Інтернаціоналізми складають приблизно 50% всіх повнозначних слів у наукових текстах. Можна відзначити позитивну роль інтернаціоналізмів при перекладі, оскільки нерідко вони сприяють первинному оформлення думки на

мові перекладу, навіть якщо і не зберігаються потім як відповідні в даному випадку мовні перекладні еквіваленти. Однак нерідкі випадки, коли через невідповідність значень паралельних інтернаціоналізмів виникають суттєві смислові та стилістичні спотворення при їх буквальному перекладі.

Література:

1. Готлиб К., *Немецко-русский и русско-немецкий словарь ложных друзей переводчика*. – М.: Советская энциклопедия, 1972.

2. Борисова М. В., *Анализ формирования дискурса интернационализма в среде большевиков в начале XX века*. – Вестник Кемеровского государственного университета (1), 2016.

3. Ребрій О.В. *Перекладацький скоропис: Навч. посібник* / Під ред. Л.М. Черноватого, В.І. Карабана. – Вінниця, 2002.

